

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra psychologie

CANISTERAPIE V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII

Bakalářská práce

Barbora Kubíčková

Psychologie se zaměřením na vzdělávání (2008-2012)

Vedoucí práce: Ing. Pavla Mizerová

Plzeň, duben 2012

Prohlašuji, že jsem předloženou závěrečnou práci vypracovala samostatně s použitím zdrojů informací a literárních pramenů, které uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Plzni dne 12. dubna 2012

.....

vlastnoruční podpis

Tímto bych ráda poděkovala především vedoucí bakalářské práce Ing. Pavle Mizerové za účinnou pomoc a trpělivou spolupráci při psaní této práce. Poděkování patří i PhDr. Miloslavě Hříchové, CSc., za cenné připomínky ke zpracování tématu. Své rodině a příteli děkuji za podporu během studia.

OBSAH

ÚVOD.....	6
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	7
1 VYMEZENÍ POJMU CANISTERAPIE, JAKO SOUČÁSTI ZOOTERAPIE	8
1.1 Zooterapie	8
1.2 Definice canisterapie	8
1.3 Canisterapeutický tým.....	9
2 ZOOTERAPIE JAKO SOUČÁST PSYCHOTERAPIE.....	10
2.1 Požadavky na účastníky psychoterapie za pomoci zvířat.....	11
2.2 Ovlivňující faktory v psychoterapii za pomoci zvířat	11
3 METODY A FORMY CANISTERAPIE	13
3.1 AAT – Animal Assisted Therapy (Terapie za asistence zvířat)	13
3.1.1 Možnosti využití psa v AAT.....	13
3.2 AAA – Animal Assisted Activities (Aktivity za asistence zvířat)	15
3.2.1 Pasivní AAA.....	15
3.2.2 Interaktivní AAA	16
3.3 AAE – Animal Assisted Education (Vzdělávání za asistence zvířat)	16
3.4 AACR – Animal Assisted Crisis Response (Krizová intervence za pomoci zvířat)	18
3.5 Ostatní metody terapie	19
3.6. Formy canisterapie.....	20
3.6.1 Rezidentní forma	20
3.6.2 Návštěvní forma terapie.....	20
3.6.3 Pobytová forma terapie	21
3.6.4 Jednorázová forma.....	21
4 VÝVOJ CANISTERAPIE	22
4.1. Historie soužití člověka a psa	22
4.1.1 Starověk.....	22
4.1.2 Středověk	24
4.1.3 Čína, Japonsko	24
4.1.4 Novověk.....	25
4.2 Historie canisterapie	25
4.2.1 USA	26
4.2.2 Velká Británie	27
4.2.3 Česká republika	28
5 PŘEDPOKLADY PRO VZNIK CANISTERAPEUTICKÉHO TÝMU	30
5.1 Působení psů ve zdravotně sociální oblasti.....	30
5.1.1 Asistenční psi podle typu pomoci.....	30

5.2 Canisterapeutický pes	32
5.2.1 Výběr vhodného psa	32
5.2.2 Volba plemene	33
5.2.3 Požadavky na psa	34
5.3 Terapeut	35
5.3.1 Schopnosti a dovednosti terapeuta	37
5.3.2 Osobnost terapeuta	37
6 UPLATNĚNÍ CANISTERAPIE U JEDNOTLIVÝCH CÍLOVÝCH SKUPIN	39
6.1 Děti v dětském domově, nebo diagnostickém ústavu	40
6.2 Nevidomí	41
6.3 Mentálně postižení.....	41
6.4 Tělesně postižení.....	42
6.5 Dlouhodobě nemocní a senioři	43
6.6 Další možnosti využití	44
7 SROVNÁNÍ CANISTERAPIE	46
7.1 Velká Británie	46
7.1.1 Society for Companion Animal Studies	46
7.1.2 Pets As Therapy	49
7.1.3 Canine Concern Scotland Trust	52
7.2 Česká republika	53
7.2.1 Svopap vzdělávací centrum, s. r. o.	56
7.2.2 Pomocné Tlapky, o. p. s.....	56
7.3 Srovnání vybrané britské a české organizace.....	58
7.3.1 Činnost organizací	58
7.3.2 Požadavky u canisterapeutických zkoušek.....	59
7.3.3 Spolupráce s canisterapeutickými týmy.....	60
7.3.4 Financování	60
ZÁVĚR	61
RESUMÉ	62
SUMMARY	63
CITOVANÁ A STUDOVANÁ LITERATURA.....	64
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	66
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

Říká se, že pes je nejlepším přítelem člověka. Jisté je, že žije po boku lidí již několik tisícovek let. Dříve byl více obráncem a lovcem, dnes plní častěji společenskou funkci.

Canisterapii jako téma mé práce jsem si vybrala zejména proto, že jsem od dětství vyrůstala v domácnosti, kde byli psi a jsem přesvědčena o jejich pozitivním léčebném vlivu na lidi. Společnost stále hledá nové cesty, jak pomoci, nebo alespoň zpříjemnit a usnadnit život lidem nemocným, postiženým, nebo jinak sociálně znevýhodněným. Animoterapie, konkrétně canisterapie může být tou cestou. Lékařství a věda obecně u nás nejsou bohužel alternativním léčebným metodám příliš nakloněny. Tomu pak odpovídá i situace canisterapie. Jde o metodu, která není příliš rozšířena v povědomí lidí a někdy i sociálně zdravotnických zařízení, jejímž klientům by mohla pomoci. V České republice se novodobá canisterapie začala vyvíjet a formovat v období 90. let 20. století, ve Velké Británii tomu bylo o deset až dvacet let dříve. Ráda bych nahlédla na vývoj a současné využití canisterapie v obou zemích.

Cílem mé práce je zmapování canisterapeutických center v České republice a ve Velké Británii a následné porovnání jednoho vybraného z každé země. Srovnání proběhne z hlediska pole působnosti organizací, požadavků na terapeuta a na psa, formy spolupráce center s canisterapeuty a financování organizací. Podmínkou pro výběr organizací zabývajících se canisterapií je, aby daná organizace umožnila jedinci školení, nebo složení zkoušky, na základě které může canisterapii vykonávat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- AAA - Animal Assisted Activities
- AACR - Animal Assisted Crisis Response
- AAE - Animal Assisted Education
- AAI - Animal Assisted Interventions
- AAT - Animal Assisted Therapy
- ARES - Administrativní registr ekonomických subjektů
- CCST - Canine Concern Scotland Trust
- CEDR - Centrální evidence dotací z rozpočtu
- C-KI - Canisterapie - krizová intervence
- CTA - Canisterapeutická asociace
- ČR - Česká republika
- ESAAT - Evropské asociace pro výkon terapie a asistence zvířat
- IČO - identifikační číslo organizace
- IZS - Integrovaný záchranný systém
- o. p. s. - obecně prospěšná společnost
- o. s. - občanské sdružení
- P.A.T. - Pets As Therapy
- s. r. o. - společnost s ručením omezeným
- SCAS - Society for Companion Animal Studies
- Sv. - svatý
- USA - United States of America
- WHO - World Health Organization

1 VYMEZENÍ POJMU CANISTERAPIE, JAKO SOUČÁSTI ZOOTERAPIE

1.1 Zooterapie

Canisterapie je součástí zooterapie, neboli animoterapie. Jedná se o pozitivní působení na fyzický a psychický stav člověka za pomoci zvířat. Součástí terapie může být péče o zvířata, fyzický kontakt, nebo komunikace s nimi. Zvíře může být také pomocníkem v navázání komunikace s okolním světem.

K zooterapii je používáno mnoho druhů zvířat. Mezi známější patří práce s koňmi (hipoterapie, hiporehabilitace), psy (canisterapie), kočkami (felinoterapie), nebo delfíny (delfinoterapie). Svě o značení má také terapie pomocí hmyzu (insektoterapie), ptactva (ornitoterapie) a práce s lamami (lamaterapie).

V zooterapii je využíváno mnohem širší spektrum zvířat, avšak tyto druhy animoterapie se nazývají obvykle opisem, jelikož není v odborné literatuře zatím přesně vymezen jejich název. Využívání jsou například plazi, hlodavci, exotická zvířata, malá domácí zvířata a hospodářská zvířata (Velemínský, 2001).

1.2 Definice canisterapie

Označení canisterapie vzniklo složením latinského slova canis a řeckého therapeia. Canis je výrazem pro slovo pes. Význam slova terapie je léčení poruch. Doslova jde o „léčení psem“ (Hartl, Hartlová, 2000). Z. Galajdová (2011) uvádí, že pojem canisterapie vymyslela a poprvé použila v roce 1993 Češka, PhDr. Jiřina Lacinová, která byla zároveň průkopníkem a propagátorem tohoto oboru v České republice.

V anglicky mluvících zemích není terminologie v oblasti canisterapie jednotná a terapie za pomoci psa bývá vyjádřena opisem. Nejčastěji jsou užívány výrazy therapy dog, dog as therapy, dog therapy. Některé organizace vytvářejí vlastní názvy pro tento druh terapie, nebo terapeutické psy¹. S pojmem canistherapy se v angličtině setkáme ojediněle. V malé míře je užíván na webových stránkách některých amerických organizací zabývajících

---

¹ Např. organizace Pets As Therapy používá P.A.T. dogs (Pets As Therapy, 2011) a Canine Concern Scotland Trust používá výraz Therapet (Canine Concern Scotland Trust, 1999).

se tímto druhem terapie. Anglický výkladový slovník termín canistherapy nezná ani v britské, ani v americké podobě anglického jazyka (Cambridge University Press, 2011).

Psychologický slovník definuje pojem canisterapie jako „využívání psů k léčebným účelům“ (Hartl, Hartlová, 2000, str. 84). Dále ji dělí na živelnou a řízenou. U živelné formy je pes společníkem a přítelem osamělých, nejistých, nebo úzkostných lidí. Nevýhodou je, že péče o psa může v člověku vyvolat nebo posílit tendenci k drezurování, agresivitě, až týrání zvířete. Řízená forma terapie probíhá za součinnosti odborníka. Ten vstupuje po určitou dobu do vztahu pacienta a psa, může rovněž pomoci s opatřením vlastního zvířete. Třetí možností je, že terapeut má vycvičeného vlastního psa, se kterým pacienta navštěvuje (Hartl, Hartlová, 2000).

Galajdová definuje canisterapii jako „způsob terapie, který využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka, přičemž pojem zdraví je zde myšlen přesně podle definice WHO (Světové zdravotnické organizace) jako stav psychické, fyzické a sociální pohody“ (Galajdová, 1999, str. 24). Dále uvádí, že canisterapie je psychoterapeutická metoda, založená na kontaktu člověka se psem a jejich vzájemné pozitivní interakci.

Z. Galajdová (2011) vidí podstatu canisterapie v pozitivní emoci, kterou v člověku vyvolá kontakt se psem. Jde o pocit, že není sám, že někoho zajímá, někdo ho má rád a těší se na něj. Přítomnost psa ovlivňuje životní pocity, pomáhá snášet běžné i náročnější životní situace, dává chuť žít. Má celkově uklidňující účinek, jak psychický, tak fyzický. Vyrovnává krevní tlak a zklidňuje činnost srdce. Podstatu canisterapie vidí ve vazbě člověk – pes a vzájemném prospěchu z ní.

1.3 Canisterapeutický tým

Tak se obvykle nazývá dvojice canisterapeutického psa a jeho psovoda. Pro úspěšné provozování canisterapie je nutná jejich velmi úzká spolupráce a vzájemný vztah. Pes musí pána poslouchat a mít vůči němu autoritu a psovod musí znát svého psa a věřit mu. Je potřeba, aby byl pes vhodně vychováván a cíleně připravován (Kovalčíková, 2010). V literatuře se jsou někdy uváděny i výrazy terapeut a coterapeut, kdy terapeutem je člověk a jeho pes je spolu-terapeutem, v angličtině co-therapist (Odendaal, 2007).

2 ZOOTHERAPIE JAKO SOUČÁST PSYCHOTERAPIE

Dnes je v psychoterapii známo mnoho směrů. Každý má vlastní definici psychoterapie a zároveň popisuje i určitou hlavní myšlenku. Tím však částečně vylučuje další terapeutické přístupy. Z toho důvodu nejsou pokusy o konkrétní vymezení, nebo definici psychoterapie příliš detailní, aby nevylučovaly žádné ze současně uznávaných hledisek (Kratochvíl 2002). Za těchto podmínek považuje Kratochvíl jako nejvhodnější popis, který uvedl psycholog Pierre Janet. Psychoterapie je „*užití psychologické vědy k léčení různých nemocí*“ (Janet in Kratochvíl 2002, str. 14). Kratochvíl dále uvádí také kritéria psychoterapie:

- „*léčebné působení na nemoc, poruchu nebo anomálii psychologickými prostředky*“,
- „*záměrné a plánovité upravování narušené činnosti organismu psychologickými prostředky*“,
- „*napomáhání harmonickému rozvoji osobnosti*“ (Kratochvíl 2002, str. 14).

Benson (2005) vidí psychoterapii jako léčbu, při které jsou použity psychologické metody a to jak společně s biologickými léčebnými postupy, tak i místo nich. Ve společnosti však panují neshody o tom, co všechno zahrnuje psychologické metody.

Ačkoliv je animoterapie popsána metoda, doposud není v České republice uznanou léčebnou, nebo terapeutickou metodou. Dle medicínského rozdělení ji lze zařadit do pracovní, nebo skupinové terapie – tímto způsobem je i příležitostně využívána v léčebných zařízeních. Postupně však začíná animoterapii využívat čím dál více léčeben i jako samostatnou terapii (Semecká, 2010).

Obrátila jsem se s dotazem ohledně uznaných léčebných metod na MUDr. Petra Němečka z České lékařské komory. Podle něj nemá termín „uznaná léčebná metoda“ přesné vymezení a v medicíně se nepoužívá. Mezi lékaři se používá spíše pojem „medicína založená na důkazech“ a to proto, že účinnost diagnostických a léčebných postupů je podložena důkazy o úspěších léčby. V České republice není instituce s takovou autoritou, aby dokázala rozhodovat, který léčebný postup je dostatečně podložen důkazy, proto neexistuje soupis, nebo seznam léčebných postupů, které jsou lékaři považovány za průkazně účinné. Z praktického hlediska to pro canisterapii znamená, že tento druh terapie není hrazen z veřejného zdravotního pojištění a nemá oficiální seznam indikací a kontraindikací.

2.1 Požadavky na účastníky psychoterapie za pomoci zvířat

Pro zaručení co nejlepšího výsledku terapie byly stanoveny požadavky, které jsou kladeny na terapeuta, zvíře i pacienta. Vycházejí z určitých psychiatrických poznatků a je potřeba, aby byly splněny před uplatněním animoterapie v praxi.

Je nutné, aby měl terapeut dostatečné vzdělání, zejména v oblasti psychoterapie za pomoci zvířat, avšak i v dalších souvisejících oblastech. Při rozhodování o použití konkrétního druhu léčby využije znalosti farmaceutických prostředků i odborných léčebných postupů. Důvodem proč terapeuti při své léčbě zvířata nevyužívají, může být jejich nedostatečná zkušenost s metodou. Pokud lékař nemá dostatek informací o postupu a účincích terapie, váhá s využíváním daného postupu, nebo jej nevyužívá vůbec.

Terapie za pomoci zvířat nemusí být vhodná pro každého pacienta. Vhodní jsou psychiatrickí pacienti, jejichž symptomy jsou alespoň částečně tvořeny potřebou pozornosti. Prospěch terapie bude z pozornosti, která je odlišná od obvyklé péče poskytované na terapeutických sezeních.

Při výběru terapeutického zvířete, je třeba zvážit, zda dokáže pomoci naplnit cíle terapie. V dnešní době je celá řada možností a dá se říct, že pro každého pacienta lze najít vhodné zvíře vzhledem k jeho zdravotnímu stavu a dalším okolnostem (Odendaal, 2007).

2.2 Ovlivňující faktory v psychoterapii za pomoci zvířat

Existují čtyři medicínsky významné faktory, které by mohly mít dopad na zdraví pacienta a tím i na průběh celé terapie. Jejich dodržování pomáhá předcházet většině problémů, které by se během terapie mohly vyskytnout. Naopak jejich ignorování, nebo nedůsledné plnění může mít za následek selhání programu.

Prvním faktorem je **hygienu**. Sem spadá veškerá činnost, která sráží nebezpečí infekce na minimum. V dnešní době jsou v léčebných zařízeních dodržovány vysoké hygienické standardy, a proto zde může být přítomnost zvířete nežádoucí. Personál by však neměl na zvíře pohlížet automaticky jako na „špinavé“. Lidé žijí přirozeně v prostředí plném

mikroorganismů a přísné vyžadování sterilního prostředí může být v některých případech sporné. Přítomnost zvířete, nebo jiného tzv. nesterilního objektu nutí člověka k uplatnění naučených hygienických postupů, jako například mytí rukou po hře, nebo práci se zvířetem. Pro dodržení hygieny během terapie se zvířaty by mělo stačit rozšíření již existujících hygienických pravidel. Záleží také na zvířeti, které je při terapii používáno. Jiné hygienické nároky má hodinová návštěva canisterapeutického týmu a jiné stáje s koňmi v areálu zařízení (Odendaal, 2007).

Dalším faktorem jsou **zoonózy** - onemocnění přenosná ze zvířat na člověka. Existence těchto onemocnění bývá nejzávažnějším důvodem proti využívání zvířat v terapii. Vše je navíc umocňováno faktem, že nejčastějšími klienty jsou malé děti a staří, nemocní, nebo hendikepovaní lidé. Dle dosavadních výzkumů však lze většinu rizik předejít vhodným výběrem zvířete. Rovněž je potřeba věnovat čas vzdělávání terapeutů a poučení pacientů o možném nebezpečí a způsobu jeho předcházení. Reálné riziko přenosu onemocnění je vzácné, zvláště v případech, kdy jsou terapeutická zvířata pod pravidelným dohledem veterináře a jsou dodržována hygienická pravidla (Odendaal, 2007).

Třetím faktorem je možnost **zranění** klienta zvířetem. I v běžném životě se setkáváme s napadením člověka zvířetem, nejčastěji jde o pokousání psem. Situaci však nelze srovnávat s přísně hlídaným prostředím, kde probíhá zooterapie. Přesto je potřeba věnovat tomuto faktoru pozornost jak při výběru zvířete a následném výcviku, tak při provozu samotné terapie. I zde platí, že terapeut má za každých okolností znát své zvíře a předpokládat jeho reakce.

Posledním faktorem jsou **alergie**. Alergenů se v našem okolí vyskytuje obrovské množství a zvířata jako jejich nositele nemůžeme opomenout. Citlivost na určitý alergen může u jednoho člověka kolísat od nulové po velmi vysokou, záleží na druhu a plemeni zvířete. Někteří lidé mohou být alergičtí pouze na určité rasy psů, nebo koček. Zvířaty, která se umístila na nejvyšší příčce v počtu alergických reakcí, jsou kočky, morčata a koně. Vysoké množství alergických reakcí vyvolávají také psi a ptáci (Odendaal, 2007).

3 METODY A FORMY CANISTERAPIE

Je popsáno několik metod animoterapie, které se uplatňují i v canisterapii. Díky zvyšující se profesionalitě zooterapeutů se začalo v 80. letech 20. stol. rozlišovat mezi Animal Assisted Therapy (AAT) a Animal Assisted Activities (AAA). Do dnes jsou považovány jako dva hlavní způsoby využití psů (zvířat) v terapii. Označení nahradila dříve používané „pet therapy“ a „pet-facilitated psychotherapy“. Od těchto výrazů se upustilo, protože slovo pet² může vyvolat mylný dojem, že k terapii lze použít jakékoliv zvíře (Galajdová, 1999). Později se tyto metody rozšířily ještě o další dvě a to Animal Assisted Education (AAE) a Animal Assisted Crisis Response (AACR). Pro všechny výše zmíněné metody terapie jsou psi přísně vybíráni a musí splňovat předepsaná zdravotní a povahová kritéria.

3.1 AAT – Animal Assisted Therapy (Terapie za asistence zvířat)

Jde o cílený zásah, kdy je pes nedílnou součástí léčby. Pro výkon AAT je potřeba nejen vyškolení v oblasti canisterapie, ale i zdravotnické, nebo sociální vzdělání podle typu zařízení, kde je terapie prováděna. Oproti AAA je zde potřeba důkladněji zvážit výběr konkrétního psa, v souladu s cíli terapie a potřebami klienta. Ne každý canisterapeutický pes se hodí pro všechny druhy léčby a je schopen pracovat ve všech situacích. Animal assisted therapy je určena k podpoře a rozvoji tělesných, emocionálních, sociálních a rozumových schopností klienta. Terapie je prováděna v rozmanitých prostředích a může být jak individuální, tak skupinová. Pro každou skupinu či jednotlivce jsou vytýčeny specifické cíle a úkoly. Ve srovnání s AAA vyžaduje této metoda mnohem podrobnější dokumentaci a aktivní zapojení personálu v navštěvovaném zařízení. Pokrok či případný neúspěch klientů je objektivně měřen a zaznamenáván (Galajdová, L., 2011).

3.1.1 Možnosti využití psa v AAT

Možností využití psa v Animal assisted therapy je několik. Jde o oblasti **fyzických schopností, mentálních schopností, výchovy a motivace**. Před zahájením terapie je potřeba mít navržený terapeutický plán, který sestavují ošetřující lékař pacienta, nebo zástupce z řad personálu ze zařízení kde se klient nachází, dále canisterapeut, případně sám klient, nebo

---

² česky mazlíček, domácí zvíře

jeho rodiče, jde-li o dítě. Je potřeba, aby dané osoby byly dobře srozuměny s potřebami klienta.

Pro zlepšování fyzických schopností je pes využit při rehabilitaci pacienta. Rozvíjeny jsou zejména jemná motorika, chůze, stání, rovnováha apod. Klient je motivován například umístěním menšího psa na stole, kdy je nucen stát, aby jej mohl hladit. Větší psi jdou s klientem na procházku. Jemná motorika se procvičuje i při manipulaci s přezkou obojku, nebo vodítkem, přebíráním granulí, napouštěním vody do misky apod.

V oblasti mentálních schopností se usiluje hlavně o zlepšení schopnosti soustředit se na úkol a udržet pozornost, zvýšení interakcí ve skupině a rozvoj komunikačních schopností. Pracovat se dá na zlepšení krátkodobé a dlouhodobé paměti. Rovněž se lze zaměřit na sebeovládání a zvýšení sebevědomí, nebo snížení pocitu osamělosti a úzkosti.

Oblast výchovná je zaměřena na zvýšení slovní zásoby, vylepšení výslovnosti a rozšíření obecných znalostí a pojmů např. počet, barva, velikost aj. I zde se dají uplatnit techniky zaměřené na rozvoj krátkodobé a dlouhodobé paměti.

Terapie v oblasti motivace, slouží k úspěšnějšímu zapojení klientů do skupinových aktivit. Jde o to motivovat klienta k ochotě a spolupráci s ostatními a ke zvýšení pohybové aktivity. Rozvíjí se zdravé vztahy s personálem i s klienty navzájem.

Konkrétním příkladem spolupráce jsou kromě rehabilitace i pracovní terapie, logopedie, nebo učení empatii. Při logopedii může klient psovi číst, nebo dávat povely. Odměnou za správně vyslovený povel je uposlechnutí psem. Empatii se dítě učí díky poznávání pocitů psa. Terapeut s dítětem mluví o tom, co pes prožívá, jaké chování by se mu líbilo a jaké naopak ne. Komentuje také reakci psa na chování dítěte, ať už je pozitivní, nebo negativní. V případě negativní reakce je nutný okamžitý zásah psovoda. I negativní reakci je možné využít. Později lze s dítětem například rozebrat, proč se pes bál, nebo utekl (Galajdová, L., 2011).

3.2 AAA – Animal Assisted Activities (Aktivity za asistence zvířat)

Metoda je zaměřena na zvýšení kvality života klienta a probíhá v různých prostředích. Je vedena profesionálně školeným terapeutem, nebo dobrovolníkem a se speciálně vybranými zvířaty. Prospěch z této terapie je motivační, výchovný, odpočinkový a terapeutický. Přístup může zahrnovat i individuální terapii, avšak z větší části jde o volnější formu spolupráce, kdy zvířata zpříjemňují život klientům. Výsledky metody lze vyjádřit ve formě subjektivní radosti a spokojenosti klienta (Galajdová, 1999). Typickým příkladem AAA jsou pravidelné návštěvy domova důchodců, nebo dětských zařízení. Vždy jde o rozptýlení, pro děti mohou být připraveny rozmanité hry, nebo ukázka poslušnosti psa. Všeobecné cíle AAA formuluje Galajdová následovně:

- *„Dočasná změna rozvržení sil mezi personálem a klienty, možnost vidět se navzájem v jiné situaci.*
- *Zvýšení osobního komfortu klientů.*
- *Povzbuzení klientů k soustředění se na pozitivní aktivitu.*
- *Pomoc klientům zaměřit pozornost na vnější svět.“* (Galajdová, L., 2011, str. 97).

K dosažení těchto cílů je přítomnost člověka-canisterapeuta stejně důležitá, jako přítomnost psa. Pes pomůže uvolnit atmosféru a rozpoutat konverzaci. Na canisterapeutovi pak je, aby konverzaci udržel, usměrňoval dle potřeb klienta a hlídal svého psa (Sussman in Galajdová, L., 2011.) Animal assisted activities se dále rozdělují na pasivní a interaktivní.

3.2.1 Pasivní AAA

Pasivita je v tomto případě v roli zvířete. Klient se o něj nemusí starat, pozitivní efekt přináší pouhá přítomnost zvířete v blízkosti klienta. Příkladem může být například akvárium s rybami v čekárně u lékaře, klec s papouškem, nebo venkovní krmítko v domově pro seniory. Takto umístěná zvířata klienty uklidňují, těší, dávají jim možnost navzájem se seznámit a přinášejí témata ke konverzaci. U lékaře v čekárně odvádějí pozornost od blížícího se vyšetření, navíc zpříjemňují pracovní prostředí i personálu (Galajdová, 1999).

3.2.2 Interaktivní AAA

Tato forma je založena na přímé interakci zvířete a klienta. Nejčastěji je provozována proškoleným canisterapeutem. Obsah terapie je spontánní a cíle jsou stanoveny velmi obecně. Obvyklým cílem je zpestření a obohacení života klienta, pozitivní pocity, komunikace, pohyb a jiné. Terapie probíhá individuálně, nebo ve skupině. Totožné techniky mohou být použity u více klientů. Nejčastěji používanými je hlazení, česání, krmení, péče o psa a procházky s ním (Steinerová, 2008).

3.3 AAE – Animal Assisted Education (Vzdělávání za asistence zvířat)

Princip Animal assisted education spočívá v přítomnosti psa ve školní třídě. Činnost probíhá nejčastěji ve třídách se zdravotně postiženými žáky, nebo žáky s poruchami učení. Využití má i na úrovni obecně osvětové, při přednáškách pro žáky, nebo besedách s nimi (Česalová, 2010). V současné době je popsáno šest výchovných cílů AAE:

1. *„podpora vývoje empatie a pečujícího postoje vůči zvířatům,*
2. *zlepšování fyzických schopností a motorických dovedností,*
3. *procvičování komunikačních dovedností a čtení,*
4. *prožívání klidu a emoční pohody,*
5. *vyrovnání se se ztrátou a smutkem,*
6. *zlepšování mentálního výkonu a motivace k učení“* (Galajdová, L., 2011, str. 143).

Podívejme se podrobněji na výše uvedené výchovné cíle. Postoj dětí ke zvířatům se mění mezi třetím a sedmým rokem věku. Mladší děti chápou přítomnost zvířete egocentricky, jako interaktivní hračku s měkkou srstí. Kolem sedmého roku si již začínají uvědomovat, že zvířata jsou schopna něco cítit. Jsou ve vztahu k nim více empatické a projevují starost, například pokud je zvíře nemocné. *„Je-li empatie naučené chování, je přiměřené předpokládat, že její rozvinutí může být usnadněno určitými intervencemi“* (Richardson a Norman in Galajdová, L., 2011, str. 144).

Pohyb je nutnou součástí zdravého životního stylu lidí všech věkových kategorií. U dětí je navíc úzce spjatý s rozvojem vnímání, některých intelektových dovedností,

kognitivních funkcí, nebo používáním jazyka. Bylo vyzorováno, že děti při hře se psem vždy vyvíjí aktivní pohyb.

Geeová, Harrisová a Johnsonová měřily ve své studii rychlost a přesnost dětí předškolního věku na překážkové dráze. Podle jejich závěrů motivuje děti přítomnost psa k lepším výkonům. Později prováděly ještě další výzkum, tentokrát v úkolech zaměřených na paměť, kategorizaci obrázků a další rozumové dovednosti. I zde byla prokázána menší chybovost a vyšší stupeň koncentrace ve skupině dětí, kde byl přítomen pes.

Význam psa pro rozvoj a schopnost navázání komunikace objevil již doktor Boris Levinson v 60. letech 20. století. Více se jeho práci budeme věnovat v kapitole Historie canisterapie. Nejčastější úlohou psa v canisterapii je pomoc při navázání komunikace s klientem. Platí to alespoň během prvních návštěv, než klient získá důvěru v terapeutický tým. V USA existuje v současné době mnoho programů, které se zaměřují na rozvoj čtení se psem. Rozvinuly se na základě závěrů studie, podle které přítomnost klidného psa snižuje úzkost dětí při čtení nahlas (Galajdová, L., 2011). V České republice není čtení se psy příliš rozšířené, ale najdou se zařízení a organizace, které jej provozují. Například v Městské knihovně v Českém Těšíně probíhá projekt „Čtení pejskům“. Cílem je hlavně přivést děti k četbě literatury a pomoci odbourat nechuť, nebo strach některých dětí číst nahlas v kolektivu. Dle autorky projektu se cíle daří plnit a děti se nejen viditelně lepší ve čtení nahlas, ale na každé další setkání těší (Paciorková, 2010).

Další studie se zabývaly vlivem psa ve třídě na emoční stabilitu a schopnost dětí učit se. Jejich závěry byly pozitivní, avšak vzorek šesti dětí je malý na vyvozování obecných závěrů. Navíc pokud průzkum probíhá dlouhodobě, je nutné zohlednit možnost, že mohlo dojít k přirozenému vývoji a dozrání nervové soustavy dítěte (Anderson a Olson in Galajdová, L., 2011). Přítomnost psa u hyperaktivních dětí má spíše povzbuzující účinek, což se projevuje mimo jiné zvýšeným krevním tlakem (Somerville in Galajdová, Z., 2011).

Současná společnost se tématu stárnutí, smrti a umírání většinou vyhýbá. Děti se nejčastěji setkávají se smrtí prostřednictvím televize a dalších médií, mnohdy násilnou formou. To, že smrt je neodvratitelná a definitivní si většina devítiletých dětí již plně uvědomuje. Může to v nich vyvolávat zmatek a strach, proto je důležité o tomto tématu hovořit. Dlouhodobá nemoc, nebo smrt domácího mazlíčka může být příležitostí

k rozhovoru, vysvětlení procesu truchlení a práva každého živého tvora na život (Crase a Crase in Galajdová, Z., 2011). Rodiče by v žádném případě neměli podceňovat roli zvířete v životě dítěte a zlehčovat situaci. Dítě by naopak mělo mít možnost vyjádřit své pocity způsobem, jaký mu vyhovuje. V opačném případě se u dítěte mohou projevit stavy úzkosti, zhoršení školních výsledků, nebo dětská deprese (Kaufman, Kaufmanová in Galajdová, Z., 2011).

3.4 AACR – Animal Assisted Crisis Response (Krizová intervence za pomoci zvířat)

V ČR rovněž nazývána C-KI³. Původem pochází z USA, kde časté přírodní živelné pohromy byly příčinou pro využití terapeutických psů. Podstatou krizové intervence za pomoci zvířat je přirozený kontakt zvířete a člověka, který se dostal do krizové situace, nebo prostředí. AACR má za úkol zmírnit následky prožité krize u klienta. Pes je pomocníkem při navazování komunikace, jeho přítomnost je uklidňující a odvádí pozornost od stresorů v okolí. Využití má zvláště při práci s dětmi a seniory, kteří nejhůře snášejí následky krizových situací (Tvrdá, 2011).

V ČR mohou být aktivní canisterapeutické týmy součástí integrovaného záchranného systému (IZS). Je potřeba, aby terapeut prošel užším proškolením v oblasti krizové intervence. Občanské sdružení Elva Help požaduje pro přijetí na toto školení mimo jiné vzdělání pracovníka sociálních služeb a dva roky praxe v canisterapii u minimálně dvou cílových skupin. Vyloučeny jsou osoby v péči psychologa, psychiatra, nebo svépomocné skupiny. Důležité je, aby AACR prováděl člověk psychicky odolný. Po absolvování teoretického a praktického výcviku se týmy mohou přihlásit na centrále místní pobočky IZS a v případě potřeby budou vyzváni k pomoci. Je nutné, aby se pravidelně jednou za rok zúčastnili secvičení jednotek IZS. Canisterapeutické týmy jsou nápomocny nejen při zmírnění dopadu krizové situace na psychiku obětí krize, ale i jako podpora členům IZS (Elva Help, o. s., 2011).

Metoda AACR může být využita při živelných pohromách, teroristických útocích, nehodách, kriminálních činech apod. V České republice jsou canisterapeutičtí psi využíváni

---

³ Zkratka vznikla z počátečních písmen slov canisterapie – krizová intervence (Elva Help, o. s., 2011)

například při povodních, požárech, hlášených výbušninách, evakuacích hojně obydlených objektů apod. V USA byli canisterapeuti se svými psy nápomocni například po teroristických útocích 11. září 2001. Pomáhali zejména lidem, kteří se podíleli na odklizení následků neštěstí a hledání ostatků obětí útoku. Cílem terapie bylo předejít syndromu vyhoření (Tvrdá, 2011).

3.5 Ostatní metody terapie

Jak již bylo uvedeno výše, psi zvyšují během práce s klienty jejich pozornost a míru motivace. Díky těmto schopnostem jsou využíváni jako terapeuti v oblasti pedagogické, sociální a terapeutické. Otterstedt rozděluje využití animoterapie na pět základních metod, které jsou popsány níže. Jeho rozdělení se liší od toho, které je v odborné literatuře uváděno nejčastěji⁴.

V metodě **volného pohybu** jde o bezprostřední setkávání zvířete a klienta, jehož podstatou je volnost pohybu a prostoru. Metoda je nepřirozenější formou kontaktu člověka a zvířete. Kontakt člověka a zvířete ve známém a vymezeném prostředí je nazýván metodou **s útočištěm**. Ohraničený prostor poskytuje jasné definování prostoru a způsobu kontaktu. To je důležité na začátku terapie, kdy klient může při vzájemném poznávání zvíře jen pozorovat, nebo v případech kdy se ošetřovaný obává přímého kontaktu. Třetí je metoda **mostu**. Principem je přemostění vzdálenosti mezi klientem a zvířetem pomocí dalšího člověka, nebo předmětu. Pomyslným mostem může být ruka terapeuta, s jejíž pomocí může klient zvíře pohlídat, ale i vodítko, nebo větev nabídnutá k okusování. Metoda umožňuje přímý hmatový vjem klientům, kteří by sami nebyli schopni navázání kontaktu. Metoda **prezence**, jak již název napovídá, spočívá v přímém kontaktu se zvířetem. Během bezprostředního kontaktu vzniká prostor k navázání komunikace a k poznání a vnímání zvířete. Poslední je uváděna metoda **integrace**, kde se zvíře stává součástí pedagogického, nebo terapeutického postupu. Zvíře je začleněno jako živý pomocník do již existující a praktikované metody (Otterstedt in Eisertová, 2009).

---

⁴ Tím jsou myšleny metody AAA, AAT, AAE a AACR.

3.6. Formy canisterapie

Formy canisterapie určují, jakým způsobem je terapie prováděna z hlediska trvalého umístění psa, četnosti a prostředí návštěv. Forma terapie může být rezidentní, návštěvní, pobytová a jednorázová.

3.6.1 Rezidentní forma

Program rezidentního typu spočívá v tom, že zvíře používané k terapii je v zařízení přítomno stále. Stará se o něj personál, nebo sami klienti. Pokud se zařízení rozhodne pro tuto formu terapie, je třeba důkladná příprava a zvážení možností zařízení ve vztahu k potřebám zvířete. Zvíře musí mít zajištěnu odbornou péči, bezpečí⁵, vlastní klidné místo, dostatek spánku, kvalitní a správné stravování a pohyb. Z těchto důvodů nejsou psi pro rezidentní formu AAA vhodné. Vyžadují pravidelný pohyb, výcvik a hlavně jednoho majitele, který se o ně bude starat. Pokud nejsou potřeby zvířete naplněny a tudíž není spokojený, ani terapie nemůže přinášet chtěné výsledky. Naopak se u zvířete mohou vyskytnout zdravotní problémy, odmítání spolupráce, nebo agresivita. Více než psi jsou v rezidentních programech úspěšné kočky, králíci a další malí savci (Galajdová, 1999).

3.6.2 Návštěvní forma terapie

Podstatou návštěvních programů je to, že terapeuti docházejí se svými zvířaty přímo do zařízení. Probíhají obvykle v jeden den, v určenou hodinu, na stejném místě a v pravidelném intervalu. Nejčastější jsou návštěvy jednou týdně po dobu jedné hodiny. Ačkoliv se může návštěvní program zdát oproti rezidentnímu svými možnostmi omezený, je často vhodnější a personálem vítaný v zařízeních s náročnější lékařskou péčí, nebo s větším množstvím klientů. Zařízení odpadají veškeré starosti s péčí o zvíře (Galajdová, 1999).

---

⁵ V jakémkoliv prostředí se může vyskytnout agresivní jedinec, se záměrem zvířeti ublížit. Mentálně postižení mohou zvířeti ublížit i neúmyslně (Galajdová, 1999).

3.6.3 Pobytová forma terapie

Podstatou pobytového programu je pravidelný, nebo jednorázový pobyt v prostředí, kde je provozována canisterapie. Principem je možnost intenzivního kontaktu člověka se zvířetem v odlišném sociálním prostředí, než na které je běžně zvyklý. Pobytová forma probíhá nejčastěji na táborech, farmách, nebo ve výcvikových střediscích. Časový rozsah je několik dnů, až týdnů a terapie může být jak hlavní náplní pobytu, tak součástí ozdravných, nebo poznávacích pobytů (Freeman, 2007).

3.6.4 Jednorázová forma

Jde o jednorázové aktivity se psy určené pro širokou veřejnost, nebo naopak pro specifickou skupinu lidí. Na aktivitách se podílí často celé organizace, které zastřešují jednotlivé canisterapeuty. Cílem akcí je většinou zvyšovat povědomí o canisterapii, přiblížit ji veřejnosti, propagace práce canisterapeutů a celkové zviditelnění. Praktickým příkladem jsou veřejné prezentace, ukázky canisterapie, přednášky a setkání (Freeman, 2007).

4 VÝVOJ CANISTERAPIE

„Historie je více naplněna příklady o věrnosti psů než o věrnosti přátel“ (Guy de Maupassant).

4.1. Historie soužití člověka a psa

Po mnoho tisíciletí byl pes společníkem člověka. Dokazuje to mimo jiné nález 12 tisíc let starého hrobu, na území dnešního Izraele. Byly zde objeveny ostatky člověka, který objímal psa kolem krku (Galajdová, 1999). Pes začal žít ve společnosti člověka již mnohem dříve, zhruba kolem roku 15 000 př. n. l. Podle předpokladů šlo nejdříve o vlka, který se pohyboval poblíž lidmi osídlených území. Měl zde dostatek potravy a postupem času byl lidmi ochočen. Během staletí se křížením a šlechtěním vyvíjel v psa, tak jak jej známe dnes. Společensví psa a člověka přinášelo výhody pro oba. Pes pomáhal lidem při lovu, tahal náklad, hlídal a ti jej naopak chránili proti silnějším nepřátelům a krmil ho. Postupně začal být na lidech závislý a stal se součástí jejich života (Nerandžič, 2006).

4.1.1 Starověk

Již od starověku byli psi spolu s lidmi vyobrazováni společně. Na stěnách hrodek v Thébách jsou zobrazeni chrti, kteří štvou zvěř, ovčáctí psi, kteří hlídají stáda i domy a malí psíci, kteří sloužili pro potěchu v domácnostech.

V mnoha Egyptských hrobkách byly nalezeny sošky psů a tato zvířata byla zmiňována i v tamní literatuře. Dochovalo se asi sedmdesát jmen psů, která Egyptané používali. Anubis, Egyptský strážce podsvětí měl lidské tělo a psí hlavu a v Horním Egyptě mu bylo zasvěceno město Kynopolis, v překladu Město psů.

Psí hlavu měl i Indický bůh Khandoba. Motiv psa, jakožto průvodce v okamžiku smrti se objevuje v mnoha náboženstvích. Pes dalšího Indického boha Yami měl čtyři oči. Ukazovali se mu mrtví, aby od nich zahnal zlé duchy a aby umožnil duši odejít. Indové mimo jiné věřili, že pes má duši, která po jeho smrti putuje k pramenům vod, kde po spojení tisíce duší vznikne další život – vydra. Staří Inkové měli psa chihuahua, který vytím předvídal smrt někoho blízkého. Když jeho pán zemřel, byl zabit a pohřben s pánem, aby ho doprovodil na

cestě do ráje. Stejně tak doprovázel pes Maye po vodách posmrtného světa a Aztécký pes Xolotl doprovázel slunce, které putovalo v noci podsvětím. Na Borneu věřili, že divocí psi hlídají brány ráje a ochraňují panny, které tam přicházejí. Ve starém Řecku hlídal podsvětí trojhlavý pes Kerberos (Galajdová, 1999).

Pes, nebo psí smečka doprovázeli mnoho bohů. Babyloňané uctívali bohyni zdraví a lékařství Gulu, která byla všude doprovázena svou psí smečkou, stejně jako další babylonští bohové Marduk a Nikkarak. Perský bůh dobra a světla Ahura Mazdah se obklopoval psy a jeho národ věřil, že pes umí rozpoznat v lidech dobro, zlo, nebo nadání. Řecký bůh Zeus daroval psa Europě, když ji sváděl. Pes provázel i bohyni lovu Artemis, stejně tak nebeský lovec Orion měl svoji smečku posvátných psů (Galajdová, 1999). V Římské mytologii doprovázeli lovečtí psi Merkura, boha obchodu a Marta, boha války. Jak je vidět, tak antičtí Řekové i Římané obsadili psy do důležité role, průvodce svých bohů (Nerandžič, 2006).

Etiopští náčelníci kmenů volili psího krále, který byl pak jejich rádčem. Sumeřané cíleně chovali a šlechtili psy, a pokud chtěl někdo dát dar vládci, mohl se mu zavděčit vzácným plemenem psa. Ve starém Řecku byli mezi ženami oblíbeni malí psi, které mohly chovat v náruči a krmit pamlsky. V bohatších rodinách měli tito psi i vlastního otroka, který se o ně staral.

Staré zákony pamatovali na ochranu psů. Chammurapiho zákoník trestá špatné zacházení s nimi veřejným bičováním. V knize Avesta jsou tresty rozděleny podle užitku psa lidem. Za zabití psa, který něco uměl, například pást dobytek, hlídat dům, nebo různé kousky pro pobavení okolí, byl trest tisíc ran bičem a tisíc ran řemenem. Tresty byly stanoveny i za zmrzačení, nebo týrání psa hladu. Čím zkušenější a starší pes, tím vyšší tresty (Galajdová, 1999).

Léčivou moc psích slin využívali babylonští lékaři při návštěvách zraněných pacientů, kterým nechávali od psů olizovat rány. Léčivou moc psů znali i ve starověkém Řecku: „*Psi se používali také k léčbě – přikládáním na nemocná místa pacienta, což byl oblíbený způsob léčení revmatismu i později ve středověku.*“ (Galajdová, 1999, str. 18).

4.1.2 Středověk

V raném středověku byl pes součástí života a chovali jej jak šlechtici, tak rolníci. Později se nahlížení na psa začalo měnit se zvyšujícím se vlivem katolického náboženství. Blízký vztah ke zvířeti připomínal pohanství a možná proto byla zvířata prohlášena za tvory bez duše. Neměla být přijata do ráje, tudíž jim nebyla věnována pozornost. V dobách inkvizice bylo vlastnictví psa, nebo kočky důvodem k obvinění z čarodějnictví. Zvláště starších opuštěných žen, které se k zvířecímu společníkovi upnuly a věnovaly mu velkou pozornost a péči. Symbol psa byl později zneužit řádem dominikánů, kteří byli proslulí aktivitou v hledání a udávání tzv. kacířů. Dodnes mají ve znaku symbol psa s pochodní v tlamě.

I přes nepříznivé naladění společnosti se na některých středověkých hrobech objevuje vytesaný pes, jako symbol bdělosti. Mohlo jít ale také o nenápadný návrat ke starým pohanským zvykům, kdy pes pohřbený s pánem hlídal jeho věčný spánek. V křesťanství nalezneme jen několik svatých, kteří jsou doprovázeni psy. Příkladem jsou svatý Vendelín, patron pastýřů a svatý Hubert, který byl milovníkem lovu a bůh se mu zjevil právě na lovu (Galajdová, 1999).

4.1.3 Čína, Japonsko

Podle čínské Knihy obřadů, asi 500 let př. n. l., je pes výborný hlídač majetku a umí odhadnout povahu a záměry lidí. Nemá rád společnost neupřímných lidí, kteří se přetvařují. I z toho důvodu si je Číňané brali s sebou na různé společenské akce, kde je psi měli chránit před obtěžováním nevítaných hostů a před lidmi, kteří by chtěli zneužít podnapilosti jejich pána. „Podle čínských horoskopů patří pes mezi dvanáct nebeských větví a mezi šest zvířat domácích.“ (Galajdová, 1999, str. 21). Pokud se v některém domě objevil pes, jeho obyvatelé věřili, že je jim přinese peníze a dobré zprávy. Pes byl společníkem lovců, císařů a jejich rodin, zejména žen, které byly v palácích často izolovány.

V Japonsku byl v roce 1687 vydán zákon, podle kterého se lidé museli ke psům chovat mile a laskavě. Zákon vydal šógun, který tehdy vládl a to proto, že byl narozen ve znamení psa. Kdo se psem zacházel špatně, na toho čekal trest smrti, vyhnanství, nebo vězení. V tomto období byla rovněž zavedena tzv. psí daň, ze které byly zřizovány a financovány útulky pro psy.

4.1.4 Novověk

Osvícenství a oslabování vlivu církve změnilo i způsob nahlížení na vlastnictví a chov domácích zvířat. Lidé se začali zabývat záměrným chovem psů a jejich šlechtěním. Bylo to chápáno jako vítězství člověka nad přírodou, člověk přebíral roli „stvořitele“ (Galajdová, 1999). Během 19. a 20. století, jak vznikala nová plemena, vznikaly i plemenné knihy psů. Zanášela se do nich pravidla pro vzhled a vlastnosti jednotlivých ras. Při šlechtění a selekci psů byl kladen důraz nejen na to, jak bude pes vypadat, ale i na jeho využitelné vlastnosti (Nerandžič, 2006).

Zejména na dvoře anglické královny Viktorie vznikala nová plemena psů. Královna měla psy ráda a dostávala je často darem, nebo si je vozila ze zahraničních cest. Pes však zůstával stále výsadou vyšší třídy. Držení společenských domácích zvířat bylo pro nižší třídu nepřijatelné. Bylo to považováno za zbytečný přepych. Tito lidé neměli dle šlechty dostatečné morální kvality, ani finance, aby zvládli jejich chov. Navíc by byli rozptylováni od svých dalších společenských povinností.

4.2 Historie canisterapie

Ve Franské říši se objevují zmínky o cíleném využití psů v léčebných zařízeních již v 8. století. Ve Švýcarsku, v klášteře sv. Bernarda pomáhali psi vyhledat a dovést do bezpečí zbloudilé poutníky (Nerandžič, 2006). Podobný úkol – zachránit raněné, měli psi v době Napoleonských válek. Právě Napoleonova armáda využívala psy k vyhledávání raněných na bitevním poli. Mohla jim pak být včas poskytnuta první pomoc (Galajdová, 1999).

Galajdová dále uvádí, že první dokumentovaná léčba za pomoci zvířat probíhala v 9. století v Belgickém Gheelu. Psi byli využiti při terapii se zdravotně postiženými lidmi. Dle existujících záznamů byla terapie popsána takto: „*V této celkově uvolněné atmosféře se člověk a zvíře vzájemně přitahují a svobodně vytvářejí vazby, které jsou na samém vrcholku stupnice citů, vazby příliš silné na to, aby stav některých pacientů neovlivňovaly*“ (Galajdová, 1999, str. 25).

4.2.1 USA

Ve Spojených státech měli být psi poprvé použiti roku 1919 v nemocnici Sv. Elizabeth ve Washingtonu. Dle dochovaných zpráv přišel tento podnět od sekretáře Ministerstva vnitra. Během návštěvy poválečné Francie v něm zanechaly silný dojem oběti první světové války. V léčebných zařízeních viděl, jak si osamělí lidé otřesení válkou vytvořili citová pouta ke psům a v přátelství s nimi nacházeli novou životní rovnováhu. Navrhoval proto použití psů, jako takzvaných „kamarádů ke hrám“ pro rozptýlení pacientů. Ačkoliv doposud nebyly známy studie, které by toto experimentálně zkoumaly, řediteli nemocnice se nápad líbil.

Důkazy

o samotné realizaci plánu pořídit do nemocnice Sv. Elizabeth psy však neexistují.

V USA se během druhé světové války inspirovali terapeutickým využitím psů od evropských zemí. Konkrétně v Německu se po první světové válce začali psi speciálně cvičit pro pomoc vojákům, kteří během bojů oslepli. Ve Francii a dalších zemích se psi používali hlavně při rehabilitaci a léčbě válečných veteránů (Galajdová, 1999).

Terapie za pomoci psů byla v Americe poprvé zdokumentována v roce 1942. Psi byli využiti při rehabilitaci letců, kteří utrpěli během války zranění (Nerandžič, 2006). Zvířata udržovala mysl pacientů aktivní a zároveň dokázala odvést jejich pozornost od vlastních zranění a válečných událostí. Po této zkušenosti začaly Spojené státy určovat směr výzkumu a praktického využití animoterapie na celém světě (Galajdová, 1999).

Velkým průkopníkem ve vývoji canisterapie byl dětský psycholog Boris Levinson. Na léčebný účinek psa přišel z části náhodou. Během doby, kdy ordinoval, nesměl být jeho pes v ordinaci přítomen. Jednou však jeho dětský pacient, který měl problémy s komunikací, přišel dříve a se psem se setkal. Zvíře ho zaujalo a dokonce na něj promluvil. S Levinsonem chlapec doposud nikdy nemluvil. Náhodné setkání se psem mu nakonec pomohlo vyřešit chlapcův problém, což doktora podnítilo k častějšímu začleňování zvířat do dětské terapie. Zvířata usnadňovala a urychlovala terapii. Levinson však trval na výzkumu v tomto oboru, aby mohly být stanoveny hranice terapie a kritéria pro výběr zvířat (Galajdová, 1999). V roce 1982 sám stanovil metodiku animoterapie a její zásady (Nerandžič, 2006). V průběhu 60. a 70. let 20. století vydal Levinson řadu publikací, zabývajících se problematikou psů a dalších zvířat v terapii, zvláště dětí. Byl si jist, že zvířata mohou mít psychoterapeutický

účinek jak v léčebných zařízeních, tak v domácnostech. Ve své praxi začal používat výraz „pet therapy“. Hlavním cílem jeho terapie bylo:

- „Navodit bezpečný kontakt mezi dítětem a zvířetem ještě před začátkem terapie.
- Umožnit zvířeti, aby sehrálo úlohu překlenovacího objektu (prostředníka) při narušené komunikaci.
- Využití zvířat k překonání určitých psychických bariér“ (Odendaal, 2007, str. 59).

V jedné ze svých knih uvedl Levinson předpověď pro rok 2000. Je v ní přesvědčen, že lidé budou trpět obrovským pocitem odcizení a chaosu, což je přiměje k obrácení se k přírodě a světu zvířat (Odendaal, 2007).

4.2.2 Velká Británie

V 90. letech 18. století byla v anglickém Yorkshire založena klinika pro duševně nemocné – York Retreat. Její založení inicioval William Tuke, který byl velmi nespokojen s postupy léčby a zacházením s pacienty v léčebnách duševně nemocných. Na své klinice se snažil s klienty soucítit, zajímat se o ně, dát jim láskyplnou péči, porozumění a vyjádřit jim svou důvěru. V jeho programu byla začleněna péče o zvířata, jejímž cílem bylo pacienty naučit zodpovědnosti vůči tvorům, kteří jsou na nich závislí (Odendaal, 2007). Stejný trend poté následovala královská nemocnice Bethlem v Londýně. V roce 1860 pořídili na jednotlivá oddělení zvířata, což výrazně ovlivnilo morálku pacientů (Animal-assisted therapy, 2006).

Florence Nightingalová, anglická ošetřovatelka a spisovatelka se v roce 1859 pozitivně vyjádřila k využití zvířat v terapii. Výhody spatřovala zejména při léčbě chronických a dlouhodobých onemocnění, kdy domácí zvíře je často jediným společníkem nemocného. Poskytuje mu rozptýlení, zpestření života v léčebně, a pokud se pacient může o zvíře sám starat, měl by v tom být podporován i okolím (Galajdová, 1999).

V Anglii, konkrétně v Londýně byla o století později pořádána pravděpodobně první oficiální konference, která se zabývala humánně-animálními interakcemi. Konala se 30. a 31. ledna 1974 a příspěvky které zde zazněly, jsou shrnuty v knize Pet Animals and Society. Kniha byla jednou z prvních, kde byly publikovány specifické informace o psychoterapii pomocí zvířat a jejím editorem byl R. S. Anderson (Odendaal, 2007).

Koncem 70. a začátkem 80. let 20. stoléní začaly ve Velké Británii vznikat novodobé organizace zabývající se canisterapií, které fungují dodnes. Charitativní společnost SCAS – Society for Companion Animal Studies, byla založena roku 1979. Jejím cílem bylo podporovat studie v oblasti vzájemného působení lidí a společenských zvířat a rovněž zvýšit povědomí o důležitosti těchto zvířat pro společnost (SCAS, About us, 2010). Krátce poté, v roce 1983 vznikla dobročinná organizace Pets As Therapy, která dodnes zprostředkovává návštěvy terapeutických psů v různých zařízeních sociálních služeb, školách a nápravných institucích. Pets As Therapy funguje na principu dobrovolníků, kteří se registrují se svými psy, případně kočkami. Od vzniku společnosti zde bylo registrováno přes 23 000 terapeutických psů (Pets As Therapy, Main page, 2011). Další organizací, která se zabývá využitím zvířat v terapii je Canine Concern Scotland Trust (CCST). Jde rovněž o dobročinnou společnost, která vznikla v roce 1988 za účelem pomoci psům a jejich majitelům zlepšit jejich postavení ve společnosti. Vznikl zde a doposud je provozován program „Therapet“ jehož smyslem je zprostředkování návštěv canisterapeutických týmů v rámci Skotska (CCST, Home page, 2012). Více se těmito organizacím a jejich činnosti budeme věnovat v kapitolách níže.

4.2.3 Česká republika

V České republice s canisterapie začala velmi ojedinele využívat na přelomu 80. a 90. let 20. století, v Ústavu sociální péče v Brně a v Psychiatrické léčebně v Praze, Bohnicích. Po sametové revoluci v roce 1989 začalo postupně vznikat nová občanská a zájmová sdružení, zabývající se canisterapií (Nerandžič, 2006).

Od roku 1993 se začala objevovat snaha o vytvoření systémového přístupu a metodiky pro terapeutické využívání psů. Rozvíjely se první organizované aktivity za pomoci psů. Vše probíhalo s přispěním doktorky Jiřiny Lacinové a občanského sdružení Filia, s níž spolupracovala. V roce 1995 byla založena Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům, jejímž prostřednictvím se k nám dostávaly odborné poznatky ze zahraničí. Členy asociace byla například J. Lacinová, nebo dětský psycholog Z. Matějček (Mojžíšová, Kalinová, 2004).

Dalším krokem v rozvoji canisterapie v ČR bylo založení Canisterapeutické společnosti v roce 1997. Zasadila se o to L. Galajdová, která získala od J. Lacinové metodiku pro

provádění terapie v návštěvním programu. Díky tomu se rozšířilo praktické využívání canisterapie, právě formou návštěv jednotlivých zařízení a byl zaveden první systém testování terapeutických psů (Vojtěchová, 2007). V jednotlivých regionech vznikaly pobočky společnosti, avšak postupem času přestaly spolupracovat a staly se jednotlivými organizacemi. To vedlo k rozpadu Canisterapeutické společnosti po zhruba třech letech jejího fungování. Canisterapie se u nás nadále vyvíjela nejednotně. Největší rozdíly byly vidět v podmínkách získávání oprávnění provádět terapii, vzdělávání canisterapeutických týmů a otázkách financování programů.

Posledním pokusem o podpoření jednotlivých organizací, věnujících se canisterapii bylo založení Canisterapeutické asociace (dále CTA) v roce 2003. Jejím posláním a cílem bylo především:

- zastřešení canisterapeutických organizací a prosazování jejich cílů,
- metodické vedení a sjednocení jejich práce,
- vytváření a doporučování pravidel práce v canisterapii,
- vzdělávání terapeutických pracovníků a celkové zvyšování odborné úrovně canisterapie v ČR,
- propagační a osvětová činnost.

Založení CTA přispělo ke zlepšení komunikace a toku informací mezi jednotlivými organizacemi zabývajícími se canisterapií. CTA byla jednou ze zakládajících organizací Evropské asociace pro výkon terapie a asistence zvířat – ESAAT (Mojžíšová, Kalinová, 2002). V letech 2007 – 2008 přestala Canisterapeutická asociace aktivně vykonávat svou činnost a v současné době není canisterapie v České republice zastřešena žádnou národní organizací.

Nejdéle samostatně fungující organizace v České republice, které umožňují složení zkoušky pro výkon canisterapie, byly dle obchodního rejstříku založeny v roce 2000. Jsou jimi Podané ruce o. s., Canisterapeutické sdružení jižní Morava o. s. a Svopap, vzdělávací centrum s.r.o. (ARES, 2012).

5 PŘEDPOKLADY PRO VZNIK CANISTERAPEUTICKÉHO TÝMU

Kapitola je zaměřena nejprve na vysvětlení rozdílu mezi terapeutickým a asistenčním psem. Další část kapitoly se bude věnovat jednak otázce výběru psa vhodného pro canisterapii, jednak schopnostem a osobnostním předpokladům pro zvládnutí role canisterapeuta.

5.1 Působení psů ve zdravotně sociální oblasti

Je potřeba upřesnit, co znamená pojem canisterapeutický pes. Psi jsou dnes hojně využíváni v mnoha oblastech, nejen v terapii, ale také jako pomocníci nevidomým, nebo neslyšícím lidem, vozíčkářům, či epileptikům. Často se můžeme setkat s lidmi, kteří neznají rozdíl mezi psem asistenčním a terapeutickým, nebo tyto dva pojmy zaměňují. Důvodem může být jednostranná zkušenost, nedostatek informací, nebo nezájem samotných lidí o podrobnější informace.

Terapeutickými psi se rozumí všichni ti, kteří jsou zapojeni do terapeutických metod AAA, AAT, AAE a AACR. Rovněž se pro ně používá označení canisterapeutický pes. Terapeutický význam je však prokázán i u psů asistenčních. Svým pánům nejsou pouze praktickými pomocníky. Mnoho majitelů asistenčních psů uvádí, že kvalita jejich emocionálního života se zlepšila po příchodu psa do domácnosti (Galajdová, 1999).

U asistenčních psů platí, že je-li pes vybrán a cvičen pro předem určenou osobu, přizpůsobuje se výcvik jejímu konkrétnímu postižení a potřebám (Pomocné tlapky, 2009, Asistenční psi). Ačkoliv je čekací doba na zvířecího pomocníka poměrně dlouhá, jeví se takový postup jako nejlepší jak pro psa, tak pro jeho budoucího majitele. Důvodem je především vyšší pravděpodobnost splnění vzájemných očekávání.

5.1.1 Asistenční psi podle typu pomoci

Organizace Pomocné tlapky (2009, Asistenční psi) uvádí rozdělení psů podle typu pomoci, jakou mohou svému pánovi poskytnout. Všichni asistenční psi mohou v domácnosti hendikepovaného působit současně i terapeuticky.

Asistenční psi jsou určeni převážně pro tělesně postižené a vozíčkáře. Pomáhají k větší samostatnosti a pohyblivosti, zejména mimo domácí prostředí postiženého. Do této kategorie patří i psi *balanční*, kteří pomáhají osobám se sníženou rovnováhou. Díky speciálnímu postroji jim mohou být oporou při chůzi na problematickém povrchu, nebo nástupu do prostředků hromadné dopravy. Psi nazývaní „*šikovní společníci*“ jsou cvičeni jako pomoc osobám, které pečují o postiženého. Jsou umisťováni k lidem s rozsáhlým postižením, kteří nejsou schopni sami dávat povely.

Asistenční pes zvládá například zvednout pokleslou hlavu postiženého, rozsvěcení a zhasínání světel, pomoc při svlékání, včetně rozepnutí zipu, otevírat/zavírat dveře, podat spadlý předmět, přinést telefon, poštu, léky, pomoci při nakupování, manipulaci s invalidním vozíkem a jiných úkonech.

Další možností je výcvik psa za účelem emocionální podpory pacientů trpících poruchami psychiky. Pes jim pomáhá s orientací a zvyšuje pocit bezpečí.

Vodící psi (často nazývání slepečtí) jsou určeni především pro nevidomé. Cvičí se pro bezpečnou navigaci v prostoru, dokáží například najít určené místo, nebo převést nevidomého bezpečně přes přechod. Další dovednosti vodícího psa jsou najít volné místo v městské hromadné dopravě, nebo telefonní automat, dovést majitele k pracovníkovi u okénka na úřadě, nebo vedení nástupní stanicí se zabráněním pádu do kolejíště. Od vodících psů je očekávána i tzv. „inteligentní neposlušnost“, kdy pes odmítne poslechnout naučený povel, pokud jeho splnění vyhodnotí jako ohrožující pro svého pána.

Alternativně může být pes vycvičen jako pomocník lidem, kteří trpí dezorientací, nebo ztrátami paměti. V případě potřeby je pes schopen svého pána dovést domů.

Signální psi jsou určeni především pro neslyšící. Umí upozornit na zvuky v okolí neslyšícího, například když na něho někdo promluví. Mezi další dovednosti patří upozornění na plačící dítě, zvuk budíku, zvonku, přicházející SMS zprávy, alarm, kuchyňské spotřebiče apod. Jiným způsobem vycvičení psi jsou schopni rozpoznat ve vzduchu alergen a upozornit alergika, nebo astmatika na možnost záchvatu. Stejně tak mohou být signální psi využitelní pro osoby se záchvatovými onemocněními. Pes umí přivolat pomoc, v některých případech

i upozornit na přicházející záchvat. Znamé je využití těchto psů u epileptiků, avšak psi mohou upozornit na nadcházející hypoglykémii či hyperglykémii. V poslední době se pomocí moderních metod cvičí psi pro osoby precitlivělé na chemikálie.

5.2 Canisterapeutický pes

Je velmi důležité věnovat pozornost výběru vhodného psa, který bude později využíván v terapii. Špatný výběr psa, nebo zanedbání jeho následné výchovy může znamenat ztrátu investic nejen finančních, ale i časových a emočních. Pokud je při canisterapii používán méně vhodný pes, jsou tím poznamenány i výsledky terapeutické práce. Lidé, kteří chtějí začít s canisterapií buď mají již doma psa, kterého chtějí v terapii používat, nebo si pořizují psa s předem stanoveným záměrem.

U první možnosti, kdy majitel chce začít provozovat terapii se psem, kterého již nějakou dobu chová, hrozí, že pes nebude pro canisterapii vhodný. Jeho výborná povaha může být pouhým odrazem vztahu majitele ke psovi. Na druhou stranu se dá očekávat, že tímto způsobem začíná většina canisterapeutů. Pokud člověk zvolí druhou možnost, pořizuje si štěně se záměrem vychovat z něj canisterapeutického psa. Výběr takového psa může být náhodný, člověk pořídí libovolného psa a uvidí, jak to půjde, nebo jde o cílený výběr a budoucí majitel rozmýšlí nad konkrétním plemenem a povahovými vlastnostmi psa. Budoucí majitel psa se může řídit vlastními zkušenostmi s plemenem, zkušenostmi z okolí, nebo se zaměří na volbu psa podle svých možností, podmínek a potřeb (Svobodová, 2010).

5.2.1 Výběr vhodného psa

Při výběru budoucího canisterapeutického psa je potřeba zvážit několik otázek. První otázkou je, zda zvolit psa *čistokrevného*, *nebo křížence*. U čistokrevného psa s průkazem původu víme, jak bude pes vypadat, v rámci možností je nám dopředu známa i jeho povaha. U rodičů takových psů známe většinou i výsledky vyšetření na dědičné choroby, což může ovlivnit náš výběr. Naopak kříženec, zvláště pokud se jedná o štěně, je velkou neznámou. Jeho výhodou jsou nízké pořizovací náklady.

Další otázkou je, zda vybrat *štěně, nebo dospělého psa*. Socializace a výchova štěněte mohou být od počátku směřovány k budoucímu využití psa. Je však potřeba se štěněti náležitě věnovat, což je náročné jak na časově, tak finančně. Pokud koupíme dospělého psa, odpadnou nám sice starosti s výchovou a péčí o štěně, avšak na chování psa se mohou negativně projevit jeho životní zkušenosti, které jsou nám většinou neznámé. Kompromisem může být pořízení štěněte, které necháme tzv. předvychovat odborníkem.

Třetí otázkou je, zda si pořídit *psa, nebo fenu*. Pro canisterapii jsou odborníky častěji doporučovány feny, protože jsou klidnější a ovladatelnější. Nevýhodou pro některé majitele mohou být omezení spojená s říjí feny. Mnoho psovodů využívá pro terapii kastovaná zvířata.

Poslední otázkou je, zda zvolit *psa z útulku, nebo od chovatele*. Obecně jsou preferováni psi od chovatelů, u kterých známe jejich původ a podmínky, za kterých se narodili a vyrůstali. U psa z útulku nevíme, jakou má s lidmi zkušenost a jeho reakce v zátěžových situacích jsou nepředvídatelné (Svobodová, 2010).

5.2.2 Volba plemene

Při výběru plemene canisterapeutického psa je potřeba zvážit jeho povahu a vzhled, zejména z hlediska cílové skupiny, se kterou chceme v budoucnu pracovat. Povaha je nejdůležitějším prvkem a je na ní založena činnost terapeutických psů. Pes musí být přátelský ke všem lidem, kontaktní a absolutně neagresivní. Pro práci se seniory se hodí spíše klidný pes, děti ocení většinou psa hravějšího. Podle původního využití psa, pro které bylo dané plemeno vyšlechtěno, se dá rovněž odvodit budoucí povaha psa. Během terapie je důležitá ovladatelnost zvířete. Pes musí reagovat a poslouchat povely psovoda (Svobodová, 2010). Mnoho lidí se domnívá, že někteří psi se nedají vycvičit. Tato představa je mylná. Neexistuje nevychovatelný pes, je však potřeba počítat s nemalou investicí času do jeho výchovy a výcviku (Galajdová, L., 2011).

Vzhled psa je důležitý pro vnímání zvířete klientem i pro možné způsoby jeho využití během terapie. Vzhled psa zahrnuje jeho velikost, typ srsti, kůže a skus zubů. Větší psi jsou vhodné například při polohování, menší mohou snadno ležet na klíně, nebo na lůžku seniorů.

Srst by měla být příjemná na dotyk. Nezáleží, zda jde o psa dlouhosrstého, nebo krátkosrstého, jedinou podmínkou je, aby hlazení bylo příjemné jak klientovi, tak psovi (Svobodová, 2010). Velcí a chlupatí psi jsou vhodní například při terapii s nevidomými dětmi. Děti, aniž by se musely ohýbat, se mohou zabořit rukama do srsti psa a jít pohodlně a bezpečně vedle něj. Teplo a měkká, hebká srst navozují libé pocity a pocit důvěry ke zvířeti (Galajdová, Z., 2011). Některá plemena mají příliš volnou kůži na hlavě, což způsobuje odhalení spodního víčka. Oči psa jsou pak červené, mohou působit až krvavě a vzbudit obavy klientů. Volnější kůže na tlamě způsobuje slinění, které nemusí být klientům příjemné a působí na řadu lidí neesteticky. Pokud má pes výrazný předkus, působí jako by stále cenil zuby, což může opět vyvolávat obavy okolí (Svobodová, 2010).

5.2.3 Požadavky na psa

Požadavky na vlastnosti a dovednosti psa vycházejí z jeho budoucího poslání psiho terapeuta. Bez těchto vlastností a dovedností má pes jen velmi malou šanci uspět následně u canisterapeutických zkoušek a ještě menší šanci být úspěšný v terapii. *„Zoorehabilitační psi by měli působit radost, vytvářet pocit přátelství, měli by stavět mosty, lámat ledy, rozptylovat napětí, být zdrojem poučení a přitom i léčit“* (Svobodová, 2010, str. 24).

Vlastnosti terapeutického psa, podle Svobodové (2010):

- pes má být vyrovnaný, nebojácný, nesmí být agresivní, nebo nesnášenlivý,
- dobře socializovaný, přizpůsobivý neobvyklému prostředí, povrchům, pomůckám, pohybům, hlasům, oblečení atd.,
- přátelský vůči lidem, přítulný a mazlivý,
- hravý, chytrý, bystrý, ochotný spolupracovat,
- trpělivý, snášející psychický i fyzický nápor,
- nutná je vazba na psovoda a zároveň umění a chuť spolupracovat s klienty,
- pes musí splňovat požadavky z hlediska ochrany zvířat (zakázáno je kupírování uší, nebo ocasu z estetických důvodů), být zdravý a čistotný.

Svobodová (2010) dále uvádí základní dovednosti, které by měl terapeutický pes mít:

- reagovat bez zaváhání na přivolání a své jméno,
- zvládat povely základní poslušnosti, na vodítku i bez něj, v klidném i rušném prostředí, ve skupině lidí i psů (jde o povely: sedni, lehni, k noze),
- přijmout jemně pamlsek, aportovat předmět,
- umět se rychle zklidnit, setrvat v určité poloze v klidu delší dobu,
- tolerovat různé doteky, zvuky, pachy, nereagovat přehnaně,
- komunikovat, spolupracovat a hrát si i s jiným člověkem, než je psovod,
- být snášenlivý vůči jiným zvířatům, nenapadat je.

Pes je živý tvor a může dělat chyby. Menší chyby lze tolerovat, nebo pracovat na jejich nápravě. Na výkony psa má vliv i momentální únava, nebo začínající nemoc. Za drobné chyby je považováno například vykonávání povelů nepřesně, pomalu, nebo na několikátý pokus, snaha olizovat obličej klienta při mazlení, hra s aportovanými předměty, jejich nedonesení apod. Naopak za hrubé chyby je považována agresivita a útočnost psa, strach z psovoda, nesoustředěnost, neovladatelnost, nemoc nebo zranění psa (Svobodová, 2010).

5.3 Terapeut

Canisterapeut je člověk, nejčastěji dobrovolník, který spolu se svým psem úspěšně absolvoval canisterapeutické zkoušky a poskytuje canisterapii. Ačkoliv pojem canisterapeut je v obecné rovině používán ve spojení s canisterapeutickým týmem nejčastěji, v České republice jsou některými organizacemi rozlišovány pojmy canisasistent a canisterapeut. Liší se ve stupni vzdělání jedince v canisterapii.

V organizaci Pomocné tlapy rozlišují tři stupně vzdělání v canisterapii. Základním minimem pro výkon canisterapie je kvalifikace **canisasistent - laik**. Jde o proškoleného laika, který může samostatně provozovat AAA. Působí v prostředích, kde je chování klientů snadno předvídatelné a je možné se s nimi snadno dorozumět. Během terapie stačí přítomnost někoho z personálu zařízení, tato osoba se nemusí přímo zapojovat do terapie, funguje jako dozor. Canisasistent laik nesmí jakkoliv manipulovat s klientem. Jeho diagnózu, anamnézu a osobní údaje zná pouze v nezbytně nutné míře pro komunikaci a spolupráci během terapie.

Příležitostí pro samostatnou práci je v tomto případě méně. Může jít například o soběstačnou skupinu v domově důchodců, nebo přednáškovou činnost v běžných školách. V dalších případech, pokud terapeut spolupracuje s klienty náročnějšími na péči, nebo provozuje AAT, AAE, je nutná spolupráce s členem personálu zařízení, nebo jiným odborníkem, například zdravotní sestrou, pečovatelkou, vychovatelem, fyzioterapeutem, pedagogem, nebo psychologem. V případě takové spolupráce platí, že canisasistent si hlídá psa a personál pečuje o klienta.

Odborník, který má vhodného psa a chce zařadit canisterapii do své praxe se nazývá **canisasistent - profesionál**. Může jít o sociální pracovníky, sestry, fyzioterapeuty, speciální pedagogy a další odborníky vzdělané v oblasti sociální, zdravotnické, nebo pedagogické. Jejich výhodou je, že dokonale znají prostředí i klienta, včetně informací o jeho diagnóze a anamnéze. Během canisterapeutického kurzu se dozví informace o terapii, jejích účincích, teorii, plánování a rozšíří si znalosti o psech. Jako odborníci mají právo manipulovat s klientem a záleží na samotném terapeutovi, zda bude pracovat sám, nebo k sobě přizve pomocníka, který bude pracovat s klientem, zatímco on vede psa.

Pojem **canisterapeut** je používán pro osoby, které splnili podmínky stupně canisasistent a mají terapeutickou praxi. Minimální vzdělání canisterapeuta je 220 hodin teoretické výuky a 40 hodin praktického nácviku. Takto proškolených terapeutů je v České republice málo.

Existuje ještě pojem **mentor**, kterým se může stát canisasistent, nebo canisterapeut, který má dlouholetou praxi a je ochoten předávat své zkušenosti nováčkům. V případě mentora není tak důležitý stupeň jeho vzdělání v terapii, jako zkušenosti, ze kterých může čerpat (Pomocné tlapy, 2009, Kvalifikace a pravomoce v canisterapii).

První tři uvedená rodění canisasistent - laik, canisasistent – profesionál a canisterapeut používá u nás více organizací, například Anitera o. p. s. (2009).

5.3.1 Schopnosti a dovednosti terapeuta

Jak bylo řečeno výše, působí pes, jako spoluterapeut svého psovoda a tvoří dohromady tým. Terapeut je polovinou týmu, ale přebírá za něj plnou zodpovědnost. Z tohoto důvodu je potřeba aby byl pro vykonávání canisterapie dobře připraven.

Je nutné, aby budoucí terapeut absolvoval canisterapeutický výcvik a snažil se i nadále vzdělávat v oblasti canisterapie. Ideální je, má-li vzdělání související s oblastí, ve které provádí terapii - psycholog, speciální pedagog apod. Měl by být schopen výběru vhodných technik pro danou cílovou skupinu a jejich správného provádění. Vzhledem k tomu, že pracuje se zvířetem, jsou nezbytné alespoň základní znalosti a předchozí zkušenosti z oblasti výcviku a chovu psů. Terapeut by měl zaznamenávat zdravotní stav svého zvířete, znát jej a umět správně rozpoznat jeho projevy, jakými jsou stres, strach, nebo radost. Důležité je, aby terapeut uměl zacházet se zvířaty i s lidmi a měl sociální dovednosti potřebné při interakci s klienty⁶. Jeho chování vůči psovi je přátelské a klidné, za každé situace chrání zájmy zvířete. Vzhledem k charakteru práce se očekává mlčenlivost o důvěrných informacích (Svobodová, 2010).

Svobodová (2010) dále uvádí komunikační kompetence canisterapeuta vůči klientovi:

- porozumět přesně klientovým výrokům i jeho neverbální komunikaci,
- aktivně naslouchat a parafrázovat,
- taktně oponovat, pokud si klientovi výroky odporují, nebo nejsou shodné s jeho chováním,
- podávat konkrétní a srozumitelné informace,
- stimulovat ke spolupráci, vhodně zahajovat a končit terapeutická setkání.

5.3.2 Osobnost terapeuta

Výše uvedené požadavky jsou spíše doporučeními, která se dají z větší části naučit, nebo ovlivnit, pokud se na ně člověk zaměří. Jejich zvládnutí jistě pomůže při výkonu role terapeuta. Opravdu důležitá je však osobnost terapeuta, která je souborem všech jeho vlastností. Terapeut by měl v sobě slučovat zdánlivě protichůdné povahové rysy, kterými

---

⁶ Například oční kontakt, sebevědomý postoj, úsměv.

jsou orientace na emoce, schopnost pochopení ostatních, citlivost a takt na jedné straně a racionální orientace, rozhodnost a objektivita na straně druhé. Od uchazeče, který chce působit v oblasti canisterapie je očekávána dostatečná inteligence, životní energie, optimismus, otevřenost a flexibilita. Další vlastnosti nabývá člověk při životním rozhodování a utváření stupnice hodnot. Jsou jimi úměrná zralost, čestnost, respektování lidských práv a snaha pomáhat druhým, ačkoliv jsou odlišní (Svobodová, 2010).

Ze všech vlastností a schopností jsou v postoji terapeuta vůči klientovi nejvýznamnější **empatie** a **akceptace**. Empatií se rozumí schopnost vcítit se a porozumět klientovi a jeho subjektivnímu prožívání. Akceptace je bezpodmínečné přijetí a respektování klienta takového, jaký je, ačkoliv může v jiných lidech vzbuzovat odmítání, kritiku, nebo despekt.

Posledním termínem, který je potřeba zmínit, je **kongruence** terapeuta, také nazývána autenticita, nebo opravdovost. Jde o shodu mezi jeho profesionálním projevem a osobními postoji, myšlenkami a pocity. Terapeut ačkoliv je profesionál, je pro klienta reálnou osobou, snaží se mu porozumět a pomoci. Soulad vědomí a vnějších projevů chování tvoří dohromady lidské jednání (Svobodová, 2010).

6 UPLATNĚNÍ CANISTERAPIE U JEDNOTLIVÝCH CÍLOVÝCH SKUPIN

„Základním principem léčebného využití psa je probouzení samoléčebných schopností člověka. K nim patří psychologické účinky antidepresivní, antistresové a aktivace pozitivního myšlení v životě“ (Nerandžič, 2006, str. 32).

Canisterapie nalézá uplatnění zejména jako podpůrná terapeutická metoda zejména tam, kde jiné metody nejsou efektivní, nebo je není možné použít. Psi jsou často využíváni při navazování kontaktu s odmítavými, nebo obtížně komunikujícími pacienty. Využití nalezne

u mentálně, nebo smyslově postižených pacientů, emocionálně poškozených a citově deprivovaných dětí, autistů, u tělesně postižených osob (v rámci socioterapie a psychoterapie), u psychiatrických diagnóz (fobie, deprese, úzkost), u dlouhodobě nemocných dětí, ale i u krátkodobé hospitalizace, zejména při špatné adaptaci na nemocniční prostředí, strachu z vyšetření, operace, nebo při nespolupráci se zdravotníky. Dále lze canisterapii využít jako motivační prvek v logopedii, nebo při rehabilitaci, u pacientů apatických a naučené bezmoci, nebo u seniorů (Galajdová, 1999). V zahraničí je tento druh terapie využíván i v nápravných zařízeních pro mladistvé a ve věznicích.

Při sjednávání canisterapeutických návštěv je nutné domluvit se dopředu na pravidelných setkáních. Je potřeba zajistit, aby terapie probíhala vždy se stejnou skupinou klientů. Jde o důvěru a citové pouto, které se během návštěv mezi klienty a canisterapeutickým týmem vytvoří. Ideální je spolupráce jednoho psa s jedním klientem, což není často uskutečnitelné. Maximální počet klientů ve skupině by měl zvážit terapeut podle charakteru skupiny a potřeb klientů (Galajdová, Z., 2011).

Obecně lze říci, že canisterapie působí v následujících čtyřech rovinách:

- *Fyzické schopnosti:* rozvoj jemné a hrubé motoriky.
- *Mentální schopnosti:* zlepšení krátkodobé a dlouhodobé paměti, zlepšení schopnosti soustředění, sebeovládání a udržení pozornosti, zlepšení verbální komunikace, zvýšení sebevědomí, snížení pocitu osamění a úzkosti.
- *Výchova:* zlepšení výslovnosti, krátkodobé a dlouhodobé paměti, zvýšení slovní zásoby, upevnění znalostí pojmů velikosti, barvy, počtu, aj.

- *Motivace:* zapojení se do pohybové aktivity, a skupinových aktivit, ochota spolupracovat s druhými, vylepšení vztahů (Galajdová, L., 2011).

Organizace SCAS (Benefits of AAI, 2010) rozděluje výhody působení zvířat na člověka do třech oblastí a to fyzické, psychologické a sociální. Psychologickou oblastí je myšleno například zvýšení sebevědomí, rozvoj empatie, pomoc při zármutku, depresi, rozptýlení při pobytu v nemocnici. Rovina sociální zahrnuje zvíře, jako prostředníka k navázání a usnadnění komunikace s druhými. Zvířata mají vliv i ve školní třídě na socializaci dětí s poruchou autistického spektra.

6.1 Děti v dětském domově, nebo diagnostickém ústavu

Zde se uplatní pes střední velikosti, který je od přírody klidný. Je potřeba, aby byl trpělivý, toleroval občasně pošťuchování dětí. Je však potřeba trvat na tom, aby dítě chápalo psa jako rovnocenného partnera a respektovalo ho. Musí si jeho přízeň zasloužit, nebrat ji jako samozřejmost. Pes působí jako výchovný prostředek, dítě se učí zacházet se zvířaty a rozumět jim.

Terapie může začít vysvětlením, proč tam canisterapeutický tým je co bude zhruba náplní jednotlivých setkání. Děti mohou jednotlivě chodit ke psovi, pohladit si ho a seznámit se s ním. Je nutné zajistit, aby každé dítě mělo na seznámení se psem stejný čas. Děti v ústavech mají často omezený, nebo žádný kontakt s rodiči a trpí frustracemi, nebo deprivací. Ačkoliv ani pes jim mateřskou lásku nenahradí, může nabídnout laskavost. Přijímá každé dítě bez výhrad, rozšiřuje jim obzory a učí je zodpovědnosti.

Tomu odpovídá i způsob práce během terapie. Děti mohou se psem chodit na procházky a mohou jej cvičit. Zjistí, že je nutné psa venčit, obstarat mu vodu a potravu. Pes je i zdrojem inspirace. Děti nakreslí obrázek psa, složí o něm báseň, napíší povídku, zazpívají písničku. Lze s nimi diskutovat o případech, kdy pes pomáhá lidem a jaké je jeho další možné využití. Starším dětem lze případně vysvětlit, jak se pes cvičí a jak je potřeba s ním zacházet, aby pochopil, co po něm chceme (Galajdová, Z., 2011).

6.2 Nevidomí

Využití vodících psů pro nevidomé jako praktických pomocníků v běžném životě je známo již od 18. století. Nezanedbatelný vliv však mají tito psi i na psychiku svých pánů. Podle mnoha průzkumů nevidomí oceňují mimo praktické pomoci psa i psychickou podporu, kterou jim přináší. Jde zejména o větší toleranci okolí k jejich hendikepu, zvýšený pocit bezpečí a nezávislosti, menší strach a stres v neznámém prostředí, opětování něhy a lásky ze strany psa. Skutečnost, že pán svého psa nevidí, ještě posiluje vztah, který mezi nimi je. Takový člověk má vyšší potřebu se psa neustále dotýkat a hladit jej, aby se ujistil o jeho přítomnosti. Doteky zvyšují emocionální kvalitu vztahu a způsobují vzájemnou pozitivní závislost. Nevidomí mají rovněž potřebu na psa častěji mluvit, rozmlouvají s ním o běžných životních událostech a tím mizí pocit osamělosti (Galajdová, 1999).

Ne každý má příležitost a možnost mít vlastního vodícího psa, nebo jen psa jako domácího mazlíčka. Canisterapeutické návštěvy v zařízeních pro nevidomé děti mohou být zpestřením a obohacením rutinního programu. Pro nevidomé děti se hodí velký a hodně chlupatý pes. Děti mohou jít vedle psa volně, přidržují se jen obojku, nebo přímo jeho srsti. Není nutné žádné vodítko, ani držadlo, dítě cítí pod rukama přímo srst, teplo a pohyb psa. Důvěra a emocionální vztah vůči psovi se za takových podmínek vytváří rychle.

S nevidomými dětmi lze hrát různé hry, u kterých má pes roli „vodiče“. Záleží na schopnostech psa, který musí hru znát, nebo být schopen v klidu a bezpečně dítě vést. Pokud jsou psi dva, lze nechat děti rozpoznávat, který pes zrovna štěká, pije, prochází okolo. Děti mohou psa česat, zapínat mu obojek, podlézat ho, záleží na fantazii terapeuta, nebo přání dětí. Setkání jsou přínosem i pro terapeuta, nevidomé děti většinou bezpečně poznají i nejmenší rozdíly, například ve struktuře srsti psa (Galajdová, Z., 2011).

6.3 Mentálně postižení

Kontakt mentálně opožděných dětí se psem napomáhá výrazně v rozvoji citových i rozumových schopností. Význam psa zasahuje do mnoha oblastí a je zdrojem nepřeborného množství podnětů. Vzhledem k tomu, že pes je atraktivní pro ostatní děti, je prostředkem k integraci, pomáhá navázat kontakt s vrstevníky. Tím stoupá společenská prestiž dítěte

a jeho sebevědomí. Malý pes vyvolává ochranné sklony, velký pes naopak poskytne pocit bezpečí. Snižuje nesmělost dítěte a rozvíjí spontánnost chování a vyjadřování.

Vlastnictví psa podněcuje k fyzické aktivitě, rehabilitaci, cvičení jemné motoriky (házení míčku, zapínání obojku), rozvíjí fantazii, tvořivost, kreativitu a také samostatnost a zodpovědnost dítěte. Zlepšují se nonverbální projevy komunikace a ve spolupráci s logopedem lze rozvíjet vyjadřovací schopnosti a rozšířit slovní zásobu dítěte. Touha psa oslovit, dát mu povel, nebo se naučit básničku o něm, je silnou motivací (Galajdová, 1999).

Pro návštěvní program v ústavu pro mentálně postižené je vhodné zvolit terapeutický tým podle toho, na jakém oddělení bud působit. Na lůžkové oddělení se hodí malý pes, který se může snadno položit na klín, na polštář, nebo na postel vedle klienta. Terapeuti se mohou setkat s tím, že klient, který několik let strávil upoután na lůžku jednoho oddělení, uvidí psa poprvé v životě. Pes je zpestřením, probírá klienty z otupělosti a stereotypu. Terapeut může vyprávět, jak pes spí, že se mu zdají sny jako lidem a občas ho něco bolí, jak se učil poslouchat, jaký byl jako štěně. Opět záleží na fantazii terapeuta a jeho smyslu vycítit a potřeby klienta. Podle typu postižení lze s pomocí psa pracovat s klientem na zlepšení motorických funkcí, vyjadřování apod. Děti mohou po náležitě ukázce psa masírovat, učit se říkanky o psech, písničky a spolu se zpěvem na ně tančit, nebo cvičit (Galajdová, Z., 2011).

6.4 Tělesně postižení

V souvislosti s tělesně postiženými je v poslední době v canisterapii velmi populární a často aplikované tzv. polohování (viz příloha 5, fotografie 1). Nejde o samostatnou metodu canisterapie, dá se však říci, že jde o jednu z jejích technik. Polohování je založeno na přímém fyzickém kontaktu klienta se psem. Pro úspěšnost techniky je nutné, aby se klient se psem již znal a byla mezi nimi navozena důvěra. Polohování trvá zhruba 15 - 20 minut, v klidném prostředí na měkké podložce. Jednotlivé pohyby a manipulaci s postiženým je potřeba provádět po konzultaci s rehabilitačním pracovníkem, nebo fyzioterapeutem. Technika je úspěšná před vlastní rehabilitací pro její lepší průběh. Cílem polohování je navození příjemných pocitů, prohřívání končetin, povolení svalových křečí, zvýšení senzitivity a podpora mimiky. Dle poznatků z praxe canisterapeutů je technika polohování pro psa velmi náročná a neměl by jí být zatěžován u více než třech klientů týdně (Vojtěchová, 2007).

Názory na polohování nemusí být vždy pozitivní. Nesouhlasně se k technice vyjadřuje Z. Galajdová (2011), která nepovažuje polohování za součást canisterapie. V canisterapii jde podle ní o vzájemné psychické působení zvířete a člověka, a tudíž o vzájemný duševní i tělesný prospěch ze spolupráce. Pes nesmí být omezován a musí si spolupráci během terapie užívat. Je přesvědčena, že psi mají vyvinutý smysl pro důstojnost a během polohování jsou ponižováni tím, že si na ně lehají cizí lidé.

Kromě polohování lze s tělesně postiženými použít techniky pro rozvoj jemné a hrubé motoriky, nebo řeči. Záleží na potřebách klienta. Pro rozvoj hrubé motoriky, protáhnutí šlach, posílení svalů a zatížení kostí se mohou děti spolu se psem plazit, nebo trénovat chůzi. Malý pes může zkoušet chodit po zadních nohách, velký poslouží jako mírná opora. Odměnou postiženému bude čas se psem v soukromí. Jemnou motoriku lze nacvičit házením míčku, podáváním pamlsku, ale i modelováním figurek psa z modelíny, nebo keramické hlíny po návštěvě canisterapeutického týmu. I řečové dovednosti se rozvíjejí lépe, má-li dítě správnou motivaci. Pokud se postižený snaží promluvit na psa, ten jej sice neopravuje, nenapomíná, ale také se jen tak nedovtípí. Čeká na správně vyslovený povel, aby jej mohl provést. Odměnou je přiběhnutí psa na správné vyslovení jeho jména, nebo vykonání úkonu po správně sděleném povel (Galajdová, Z., 2011).

6.5 Dlouhodobě nemocní a senioři

U dlouhodobě nemocných pacientů se předpokládá, že jsou trvale upoutáni na lůžko. Vhodnější je proto pes malý, který se může položit na polštář vedle hlavy nemocného, nebo na jeho klín (viz příloha 5, fotografie 3). I velký pes však může položit hlavu na postel, nebo na rameno klienta.

U mladších pacientů, například po úrazech, může být pes opět motivací k rehabilitaci, ale i zpestřením běžného dne, nebo povzbuzením pro osamělé dítě. Staří a dlouhodobě nemocní klienti ocení nejvíce zájem o jejich osobu a ochotu povídat si s nimi. Často žijí v osamělosti a příbuzní je navštěvují pouze sporadicky. Se psy po boku se rozmluví. Někteří také chovali psa a rádi se pochlubí, jaký byl, co uměl a co měl rád. Jiní po něm toužili, ale z různých důvodů si ho nepořídili. Brzy vyvstanou i další témata k hovoru.

Podobný dopad mají návštěvy psa v domovech pro seniory. Spousta klientů měla vlastního psa, kterého si nemohli do domova vzít. To může jedince, kterému byl pes jediným společníkem, psychicky poznamenat. Návštěvy canisterapeutických psů umožní seniorům důležitý tělesný i sociální kontakt - moci pohladit, být pohlazen a těšit se na každou další návštěvu. Pomocí skupinových terapeutických návštěv se senioři seznámí i s personálem a spolu navzájem. Dle posledních výzkumů dokáže pes působit na lidi s Alzheimerovou chorobou tak, že vyvolá dříve emocionální vzpomínky, které fakticky zlepšují stav nemocného. Zvyšuje se i rozpoznávací schopnost nemocných. Jsou případy, kdy nemocní nepoznávají své příbuzné, ale pamatují si psa, který je navštívil i před týdnem (Galajdová, Z., 2011).

6.6 Další možnosti využití

Canisterapie je v některých případech využívána při práci s lidmi trpícími **poruchou autistického spektra**. Pes je jediným zvířetem, které umí rozpoznat lidskou mimiku a gesta. Naopak autisté mají často problémy s identifikací emocí druhých lidí. Pes dokáže autistovi zprostředkovat pocity ostatních a pomáhá mu orientovat se v jednání lidí okolo. Ne každý autista najde ke psovi cestu, někteří psy odmítají, nebo z nich mají panickou hrůzu. Je potřeba dopředu vyzkoušet, jak bude jedinec na psa reagovat.

V USA funguje využívání psů z útulků **ve vězeňství**. Terapie je aplikována jak u lidí odsouzených na kratší dobu, za nenásilné trestné činy, tak i v případě těžkých zločinců odsouzených na doživotí. V prvním případě se jedinci učí jak zacházet se psy a věnují se jejich speciálnímu výcviku asistenčních, nebo vodících psů. Po opuštění vězení budou mít velmi specializovanou kvalifikaci s možností uplatnění a je menší šance, že se vrátí k trestné činnosti (Galajdová, Z., 2011). Stejný model je využíván od roku 2011 ve Velké Británii. Zapojeni jsou do něj pouze muži, ve věku 18 - 21 let (Paws for Progress, 2011). Dlouhodobě trestaní mají v amerických věznicích možnost psa chovat jako společníka a podílet se na jeho výcviku. Psa však mají u sebe omezenou dobu a pouze za dobré chování. Vězni zařazení do tohoto programu jsou pečlivě vybíráni, aby došlo k eliminaci těch, kteří by mohli mít sklony zvířeti ublížit.

Rovněž ve Spojených státech probíhá procházkový program pro lidi **trpící nadváhou, nebo obezitou**. Lidé si půjčí psa z útulku a jdou s ním na procházku do přírody. Klienti jsou lépe motivováni k pohybu a pro psy je procházka zpestřením běžného dne v útulku. Další výhodou je, že někteří lidé se rozhodnou po několika procházkách vzít si psa domů natrvalo (Galajdová, Z., 2011).

7 SROVNÁNÍ CANISTERAPIE

V následující kapitole budou uvedeny informace o fungování a činnosti zmapovaných canisterapeutických organizací působících ve Velké Británii a v České republice. Kritériem pro výběr organizací byl fakt, že umožňují jedinci školení, nebo složení zkoušky, která jej bude opravňovat k výkonu canisterapie. V závěru kapitoly bude zvolena jedna britská a jedna česká organizace, které budou následně porovnány.

7.1 Velká Británie

Ve Velké Británii byly zmapovány 3 organizace, které umožňují zkoušky, nebo výcvik psů a vzdělávání jejich majitelů pro výkon canisterapie. Ve všech případech se jedná se o charitativní, neziskové organizace. Ve Velké Británii neexistují směrnice, nebo normy pro poskytování animoterapie. Veřejné povědomí o léčebných účincích zvířat na lidi však roste, stejně jako se rozšiřuje využití této terapie u různých cílových skupin obyvatel. Z toho důvodu se zástupci z odborné veřejnosti působící jak v oblasti zdravotnictví, tak v oblasti ochrany dobrých životních podmínek zvířat snaží pracovat na vytvoření určitých závazných pravidel pro terapii za pomoci zvířat (SCAS, AAI: Developing guidelines and standards in the UK, 2010).

7.1.1 Society for Companion Animal Studies

Society for Companion Animal Studies (SCAS) je vzdělávací charitativní organizace, založená roku 1979. Sídlí v Burfordu, Oxfordshire a jejím cílem je podpora a propagace zdravotních a sociálních výhod, které přináší interakce mezi společenskými zvířaty a lidmi. Členy organizace jsou praktičtí lékaři, sociální pracovníci, veterináři, výzkumní pracovníci a další lidé z řad odborníků i široké veřejnosti. Členem se může stát každý, kdo zaplatí roční registrační poplatek, poté má přístup k článkům a výsledkům výzkumů, které nejsou běžným návštěvníkům webových stránek přístupné. Dále jsou členům poskytovány slevy na vzdělávací programy od SCAS. Organizace SCAS má čtyři klíčová pole své činnosti. Jde o výměnu informací, vzdělávání, výzkum a pomoc sociálně slabým skupinám obyvatel (SCAS, About us, 2010).

Zaměříme se pouze na její činnost v oblasti animoterapie. Pro terapii se zvířaty je organizací používáno slovní spojení animal-assisted interventions, zkráceně AAI. Jde o souhrnný název pro terapeutické metody AAA a AAT. V současné době je ve Velké Británii o animoterapii velký zájem, zejména ze strany zdravotnických a výzkumných pracovníků. Hledají další možnosti léčebných postupů u svých pacientů a snaží se co nejpřesněji určit u kterých klientů a za jakých podmínek lze účinně aplikovat terapii za pomoci zvířat. Hlavní činnosti SCAS v oblasti zooterapie jsou:

- Spolupráce s odbornou veřejností na vytvoření národních standardů pro výkon AAA a AAT a zajištění rozvoje těchto programů.
- Správa sítě lékařů a poskytovatelů AAI, kde mohou sdílet své znalosti, zkušenosti, poznatky a nápady v této oblasti.
- Zvyšování kvality vzdělávacích kurzů.
- Zveřejňování výsledků výzkumů a nejnovějších poznatků v AAI.
- Zajištění vysokých standardů životních podmínek terapeutických zvířat.
- Zlepšení dostupnosti služeb AAI pro klienty (SCAS, Animal-assisted interventions, 2010).

Výhodami pro dobrovolníky, kteří vykonávají AAI, může být kvalitně strávený volný čas se svým domácím mazlíčkem, dobrý pocit z práce která přispívá ke zdraví a pohodě druhých a praktické využití znalostí v oblasti terapie a aktivit za pomoci zvířat. Stejně tak zvíře tráví více času se svým majitelem. Činnosti v AAI jsou koncipovány tak, aby byly pro zvíře podněcující, daly mu možnosti vybit energii a využít inteligenci. Díky pravidelným tréninkům a veterinárním prohlídkám se většinou tato zvířata těší dobrému zdraví (SCAS, Benefits of AAI, 2010).

Organizace SCAS nabízí rozmanité vzdělávací akce a kurzy zaměřené na vzájemné působení zvířat a lidí. Níže jsou uvedeny ty, které jsou zaměřeny na canisterapii. Je důležité zmínit, že v SCAS je možné absolvovat kurz canisterapie, avšak sama organizace nezprostředkovává poté návštěvy v jednotlivých organizacích. Je ne nutné, aby canisterapeut nabídl poté své služby konkrétnímu zařízení, nebo se zaregistroval jako dobrovolník přímo u některé z organizací, které terapeutické návštěvy zprostředkovávají (SCAS, Training and events, 2010).

Úvod do animal-assisted interventions. Jde o internetový kurz, který však probíhá v reálném čase. V předem stanovené dny a časy se uživatelé připojí do přednášky a poté mohou diskutovat o probrané problematice. Jde o základní kurz. Je určen jak pro zájemce o informace o animoterapii, tak i pro ty, kteří by chtěli sami v budoucnu tuto činnost vykonávat. Kurz je zaměřen na klíčové dovednosti potřebné pro výkon AAI. Každý účastník obdrží na konci kurzu výstupní hodnocení. Cena kurzu je £ 250, přibližně 7 500 Kč (SCAS, Introduction to animal-assisted interventions, 2010).

Praktický trénink pro terapeutické psy 1. Interaktivní dvoudenní kurz zaměřený na majitele psů, kteří chtějí provozovat canisterapii. Určen je jak pro začátečníky, tak pro psovody, kteří mají psa již registrovaného jako terapeutického, ale chtějí si prohloubit, nebo upevnit dovednosti. Kurz se skládá ze samostudia materiálů zasláných elektronicky a dvoudenního praktického nácviku. Je zaměřen na rozbor a nácvik základních situací, které mohou nastat během terapie, zejména v návštěvním programu. Cvičí se přecházení psa po neobvyklém povrchu, akceptování hlazení od cizích lidí, prohlídka veterinářem a další. Předpokladem pro účast na praktickém tréninku je, aby měl majitel psa prostudovány požadované materiály a měl tudíž alespoň základní povědomí o terapii pomocí psů. Pes účastníci se výcviku musí mít potvrzení o veterinárním vyšetření, které není starší šesti měsíců, být očkovaný, odčervěný a nesmí projevoval známky nemoci. Vyloučeny jsou fenky březí, nebo v říji. Nezbytné je, aby byl pes zvyklý na další cizí psy a lidi. Výhodou (ne podmínkou) je, pokud je pes již registrovaný jako terapeutický, nebo má splněny nějaké zkoušky poslušnosti. Pokud pes nemá žádné zkoušky, je očekáváno, že zvládá základní povely, kterými jsou: sedni, lehni, zůstaň, ke mně, chůze u nohy a chůze bez vodítka, nebo na vodítka za které je taháno. Cena kurzu je £ 199, přibližně 6 000 Kč (SCAS, Practical Training for Therapy Dogs - Level 1, 2010).

Praktický trénink pro terapeutické psy 2. Kurz navazuje na předchozí a je koncipován stejně, tudíž jde o dvoudenní praktický nácvik terapeutických dovedností. Kurz je zaměřen na trénink pokročilých dovedností psa a jejich použití během terapie. Nácvik situace, kdy se klient chová nestandardně, mazlení ve větší skupině, nacvičování aktivit pro konkrétní terapeutické programy. Pokud majitel psa neabsolvoval nižší úroveň kurzu, je nutné, aby se dopředu seznámil s teoretickými informacemi o canisterapii. Materiály je možné zaslat elektronicky s předstihem. Na psa jsou kladeny stejné požadavky jako u kurzu 1, navíc je

potřeba aby zvládal: dojít na neobvyklý povrch (podložku) a zůstat zde, nechat bez povšimnutí kus odloženého jídla, vzít se svolením jemně z ruky cizího člověka pamlskek, zůstat klidný v případě, že se k němu přiblíží cizí člověk a mazlí se s ním, nebo se chová neobvykle, být klidný a zároveň všímavý, pokud je psovod rozptýlen jinou činností. Cena kurzu je shodná s první úrovní (SCAS, Practical Training for Therapy Dogs - Level 2, 2010).

Organizace SCAS pořádala v roce 2011 konferenci zaměřenou na spolupráci psů a mladistvých pachatelů trestných činů. Téma navazovalo na pilotní projekt Paws for Progress uskutečněný ve Velké Británii. Mladiství muži ve věku 18 – 21 let pracovali na výcviku a nápravě chování týraných, nebo odložených psů tak, aby mohli být umístěni k novým majitelům. Účastníci programu pracovali pod vedením profesionálů, učili se pracovat v týmu a cvičily psy metodou pozitivního posílení. Projekt byl obohacující a prospěšný jak pro mladistvé pachatele, tak pro psy. Cílem programu bylo vzdělání mladistvých delikventů, rozvoj jejich sociálních dovedností, zvýšení sebevědomí a uplatnitelnosti na trhu práce. Program proběhl úspěšně a nyní byl zapojen v mnoha institucích ve Velké Británii (Paws for Progress, 2011).

Práce SCAS je financována zisky z jimi pořádaných kurzů, dary od společností i jednotlivců a ročními příspěvky registrovaných členů. Nabízejí možnost spolupráce formou dobrovolnictví (SCAS, Support our work, 2010).

7.1.2 Pets As Therapy

Pets As Therapy je nezisková organizace s celostátní působností, která byla založena roku 1983. Její hlavní činností je zprostředkování návštěv terapeutických psů, nebo koček v různých zařízeních. V současné době mají ve Velké Británii 65 lokálních poboček, které spravují místní koordinátoři (Pets As Therapy, Volunteer Local Contacts, 2011). Jde o jedinou organizaci svého druhu ve Velké Británii. „*It is unique in that it provides therapeutic visits to hospitals, hospices, nursing and care homes, special needs schools and a variety of other venues by volunteers with their own friendly, temperament tested and vaccinated dogs and cats*“ (Pets As Therapy, Main page, 2011).

Pets As Therapy funguje výhradně na principu dobrovolnictví. Dobrovolníci se zaregistrují se svým psem, nebo kočkou a po splnění všech vstupních požadavků mohou začít vykonávat terapii v domluveném zařízení. Počet canisterapeutických týmů výrazně převyšuje terapeuty pracující s kočkami. K roku 2011 bylo u Pets As Therapy registrováno okolo 4 500 aktivních canisterapeutických týmů a 108 týmů felinoterapeutických. Návštěvy probíhají zhruba v 10 000 zařízeních po celé Velké Británii. Jde zejména o nemocnice, domy s pečovatelskou službou, zařízení pro dlouhodobě nemocné, speciální školy a další zařízení. V současné době převyšuje poptávka po návštěvách terapeutických týmů kapacitu dobrovolníků, kteří je mohou poskytovat (Pets As Therapy, Main page, 2011).

Canisterapeuté navštěvují mimo jiné školy kde v rámci programu Read 2 Dogs, kde spolupracují s dětmi, které nejsou ochotné číst (viz příloha 5, fotografie 2). Terapie je vhodná pro děti, které trpí poruchou autistického spektra, selektivní němotou, poruchami učení, mají potíže s řečí, komunikací, nebo se zvládnutím jazyka (Pets As Therapy, Some facts about Pets As Therapy, 2011). Během terapie čtou děti ochotněji, více si věří a méně se stresují. Program Read 2 Dog byl poprvé spuštěn během roku 2010 a jeho výsledky byly velmi pozitivní (Pets As Therapy, Read 2 Dogs, 2011).

Zaregistrovat se jako canisterapeutický tým může osoba starší 18 let, která doloží dvě povahová doporučení od nepříbuzných osob a uhradí roční členský poplatek £ 19, přibližně 600 Kč. Některá zařízení výjimečně proplatí dobrovolníkovi tuto částku při první návštěvě. Psovod musí dále doložit, že je majitelem psa nejméně šest měsíců. Pokud jsou splněny tyto podmínky, je nutné, aby se psovod zúčastnil se psem zkoušky, tzv. temperament assessment test, která je organizována přímo společnostmi Pets As Therapy. Minimální stáří psa, kterého lze registrovat je devět měsíců horní hranice není udána (Pets As Therapy, The application and registration proces, 2011).

Testování se koná v místní centrále Pets As Therapy. Pes musí být zdravý a mít v pořádku všechna potřebná očkování. Během temperament assessment testu je požadováno, aby pes dokázal:

- Jít na povoleném vodítku, aniž by tahal a bez použití stahovacího obojku.
- Nechat se hladit a vést cizím člověkem, povolit zkoušejícímu aby mu zkontroloval ocas, tlapy a uši.

- Vzít si jemně a klidně pamlsky od zkoušejícího.
- Přiměřeně reagovat na nenadálý hluk a rušno v místnosti, kde probíhá testování.

Majitel psa musí být schopen:

- Během komunikace se zkoušejícím mít psa na vodítku pod kontrolou.
- Česat psovi hrudník, břicho, záda a ocas.
- Okamžitě a pevně chytit a udržet psa za obojek, nebo v náruči.
- Prokázat, že je pes zdravý, čistotný a v dobré kondici.

Originální znění zkušebního řádu je uvedeno v příloze 2 (Pets As Therapy, The Pest As Therapy temperament assessment test, 2011).

Pets As Therapy provozuje rovněž Junior club pro osoby mladší 18 let, které se nemohou zaregistrovat s vlastním psem do návštěvního programu. Mohou však navštěvovat zařízení společně s jinými canisterapeutickými týmy, nebo pomáhají při veřejných sbírkách, propagaci, nebo organizování akcí pořádaných pro veřejnost (Pets As Therapy, Some facts about Pets As Therapy, 2011).

Pets As Therapy zprostředkovává veškeré návštěvy terapeutických týmů zdarma. Svou činnost financuje z pravidelných ročních členských příspěvků, veřejných sbírek a finančních darů, například od firem vyrábějících krmivo pro psy. Využívá také praktickou pomoc například s nábořem dobrovolníků, administrativní prací apod. (Pets As Therapy, Main Page, 2011).

Dalšími zdroji financování jsou kupříkladu peníze odkázané prostřednictvím závěti, jelikož mnoho klientů, které terapeutické týmy navštěvují, je osamělých a nemá žádné příbuzné (Pets As Therapy, How to leave a legacy, 2011). Prodej živých růží v internetovém obchodě, který nabízí celou kolekci pro sponzorování charitativních organizací. Každá organizace má vlastní originální název růže, Pets As Therapy má růži se jménem „Unconditional love“. V ceně květin je již zahrnuta částka, která bude darována (Pets As Therapy, Unconditional Love - Rose, 2011). Recyklování starých tiskových kazet a mobilních telefonů. Pod záštitou mezinárodní společnosti Redeem PCL, která se zabývá recyklací a repasováním elektroniky probíhá dlouhodobě projekt pomoci neziskovým organizacím. Stačí předat výrobky shromážděné k recyklaci pod konkrétním kódem organizace, které chce

jedinec pomoci (Pets As Therapy, Recycle, 2011). Poslední možností je Give as you earn program, který zajišťuje nezisková organizace Charities Aid Foundation. Jde v současné době o neoblíbenější způsob podpory charitativních organizací ve Velké Británii. Lidé, jednotlivci i firmy mohou darovat peníze prostřednictvím pravidelných srážek ze mzdy. Výhodou pro dárce jsou částečné daňové úlevy (Pets As Therapy, Give As You Earn, 2011).

7.1.3 Canine Concern Scotland Trust

Canine Concern Scotland Trust (CCST) je nezisková organizace, která byla založena roku 1988. Působí ve Skotsku, kde má 20 místních poboček. Cíle CCST jsou:

- Vzdělávání v oblasti podpory zodpovědného přístupu k vlastnictví psa, zejména prostřednictvím osvěty u budoucích majitelů psů - dětí. Navštěvují školy, pořádají přednášky, publikují literaturu a poskytují poradenství.
- Poskytovat a spravovat službu Therapet - návštěvy terapeutických psů u klientů.
- Rozšiřovat poslání psů a podporovat péči o ně ve spolupráci s vládou, místními úřady a organizacemi ve Skotsku.
- Podporovat výzkum v oblasti terapeutického významu psů pro nemocné a lidi izolované od běžného kontaktu s domácími mazlíčky (CCST, Home page, 2012).

Jak bylo uvedeno výše, poskytuje organizace CCST návštěvní program se psy, který se nazývá Therapet. Je určen pro dobrovolníky, kteří mají zájem navštěvovat se svým psem klienty a poskytovat jim canisterapii. CCST funguje jako zprostředkovatel canisterapie v pečovatelských domech, nemocnicích, hospicích, věznicích, psychiatrických odděleních a dalších. Terapeutickým psem se může stát pes jakékoliv rasy, včetně kříženců. Důraz je kladen na povahu psa, která má být vyrovnaná a veselá. Podmínkou je, aby byl canistereapeutický tým členem organizace CCST, zejména z toho důvodu, že členové jsou kryti pojištěním odpovědnosti za škodu (CCST, Therapet Visiting Service, 2012).

Pokud se chce psovod se svým psem poskytovat canisterapii, je potřeba splnit vstupní zkoušku. Hodnocení provádí zástupce organizace CCST v dané lokalitě, nebo jiná nezávislá osoba, která je CCST schválena. Pes přistupující ke zkoušce musí být starý nejméně rok. Psovod musí být majitelem psa nejméně šest měsíců, rovněž je potřeba, aby doložil dvě

povahová doporučení (CCST, Becoming a Therapet Volunteer, 2012). Terapeutem se může stát osoba starší 16 let. Mladiství ve věku 16 - 18 let musí být během terapeutických návštěv doprovázeni dospělým majitelem psa. Je požadováno, aby byl terapeut schopen komunikovat se všemi cílovými skupinami, zejména se seniory, nemocnými, nebo postiženými lidmi.

Organizace CCST zaštiťuje terapeuta při jednání se zájemci o terapii a poskytuje mu odborné vedení. Začínajícímu canisterapeutickému týmu jsou poskytnuty materiály k samostudiu a na první návštěvy je doprovázen zkušenějšími canisterapeuty. Od terapeutů je očekávána pravidelnost návštěv, zejména kvůli terapeutickému účinku a očekávání klientů. Ti vždy dopředu vědí, kdy je pes přijde opět navštívit (Therapet volunteer, 2009).

7.2 Česká republika

V České republice bylo zmapováno 14 organizací, u kterých lze složit zkoušku s vlastním psem a stát se canisterapeutem. Dle obchodního rejstříku je jedenáct organizací registrováno jako občanské sdružení (o. s.), dvě jsou obecně prospěšné společnosti (o. p. s.) a v jednom případě jde o společnost s ručením omezeným (s. r. o.). Kromě jedné výjimky jde tudíž o organizace neziskové (ARES, 2012). Vzhledem k tomu, že v ČR neexistuje jednotný řád v pravidlech canisterapie ani jejích podmínkách a způsobu jejího užívání, záleží na každé jednotlivé organizaci, jaké podmínky si pro udílení povolení vykonávat canisterapii stanoví (Eisertová, 2009). Canisterapii lze vykonávat i bez osvědčení, nebo zkoušky, například na základně živnostenského listu. Zástupci dané instituce, nebo jednotlivci, si sami mohou zvolit, jakým způsobem si ověří kvalifikaci osoby, se kterou sjednávají canisterapeutické návštěvy.

V příloze 1, Seznam canisterapeutických organizací v ČR je uveden rejstřík institucí, které umožňují složení zkoušky canisterapeutického týmu. V tabulce je vždy uveden název organizace, měsíc a rok jejího založení, adresa a IČO, vše podle zápisu v obchodním rejstříku. Dále je uváděn aktuální e-mail a webová adresa, následuje stručný popis činnosti organizace, minimální věk psa, se kterým lze složit zkoušku a její cena, v závěru je uveden způsob financování a aktuální počet aktivních terapeutů, byla-li tato informace zjištěna.

Z uvedené tabulky vyplývá, že nejdéle působící organizací je občanské sdružení Podané Ruce, které bylo založeno v dubnu roku 2000. Naopak nejkratší dobu působí občanské sdružení Cantes, pobočka Bystřice nad Perštějmem, která byla založena v září roku 2011.

Kromě společnosti Svopap, vzdělávací centrum, s. r. o., poskytují všechny organizace zprostředkování návštěvy canisterapeutického týmu pomocí vlastních dobrovolníků. Pomocné tlapy o. p. s. nabízejí na základě žádosti i bezplatné vycvičení canisterapeutického psa pro konkrétní zařízení. Cílové skupiny a zařízení, kde je poskytována canisterapie jsou obdobné. Jedná se zejména o domovy pro seniory, stacionáře, hospice, ústavy pro mentálně nebo tělesné postižené, dětské domovy, denní centra, chráněné dílny, mateřské a základní školy. Rovněž není neobvyklé, že canisterapeutický tým navštěvuje klienta přímo v rodině, nebo v domácnosti.

Jsou však i organizace, které nabízejí méně obvyklé zapojení psů v terapii. Canisterapeutické týmy z občanského sdružení Sirius Třebíč se zúčastňují projektu Noc s Andersenem v městské knihovně Třebíč, jehož cílem je přivést děti k četbě literatury. Tato forma vzdělávání za pomoci zvířat není zatím v České republice příliš rozšířená. Sirius Třebíč, o. s. nabízí rovněž dětem účast na letních táborech, spojených s canisterapií. Letní tábory a školy v přírodě pořádá ještě organizace Psí srdce, o. s.

Jednou z metod canisterapie je krizová intervence. Jakou jediné ji u nás poskytuje občanské sdružení Elva Help. Jejich vycvičené canisterapeutické týmy jsou součástí ostatní složky IZS. Elva Help, o. s. poskytuje možnost individuálního výcviku zkušených terapeutických týmů, které mohou své působení rozšířit i na AACR.

Věk psa, se kterým lze absolvovat canisterapeutickou zkoušku, se pohybuje v rozmezí 6 - 18 měsíců. Vykonat zkoušku se šesti měsíčním psem umožňuje pouze občanské sdružení Sirius Třebíč. Zkouška platí do 18 měsíců věku, kdy je potřeba absolvovat přezkoušení. Zkoušky mladých psů jsou pořádány zejména z důvodu jejich adaptace na prostředí výkonu terapie, kam na základě přezkoušení směřjí docházet. Od 12 měsíců umožňuje zkoušku občanské sdružení Cantes, od 15 měsíců organizace Anitera o. p. s. a Pomocné tlapy o. p. s.

a od 18 měsíců občanské sdružení AURA CANIS. Některé organizace určují minimální věk psů podle velikosti plemene⁷.

Přezkoušení probíhá ve většině případů v rámci jednoho dne. Občanské sdružení Psí srdce má zkoušky dvoudenní. První den probíhá teoretické školení psovodů a druhý den samotná praktická zkouška psů. Stejnou možnost nabízí i Pomocné tlapy, o. p. s., avšak s tím rozdílem, že den teoretického školení je volitelný, tudíž není podmínkou pro získání osvědčení canisterapeutického týmu. Obecně prospěšná společnost Anitera umožňuje přezkoušení psa pouze v rámci týdenního vstupního kurzu zaměřeného na canisterapii, stejně tak společnost Svopap, s. r. o. umožňuje přezkoušení psa jen v rámci 4 - 5 měsíčního kurzu.

Po přezkoušení je očekáváno, že bude canisterapeutický tým vykonávat svou činnost pod záštitou organizace u které byl přezkoušen a to bez nároku na honorář. Výjimkou je proplácení cestovného, pokud se terapeut se zařízením na něm domluví. Občanské sdružení Cantes má ve svých stanovách podmínku, že canisterapeut bude aktivní minimálně dvakrát měsíčně a canisterapeutické týmy musí absolvovat každý rok přezkoušení. Roční přezkoušení vyžaduje i Sirius Třebíč, o. s.

Pokud chce canisterapeut poskytovat terapii nezávisle na jakémkoliv sdružení, případně jako živnost, je možné absolvovat akreditovaný kurz u Svopap s. r. o., nebo školení u Elva Help, o. s.

Občanské sdružení Elva Help umožňuje pouze individuální proškolení v oblasti canisterapie a požaduje vzdělání terapeuta na úrovni pracovníka sociálních služeb. Po absolvování kurzu může terapeut pracovat individuálně, jednou za dva roky doloží průběh své dosavadní činnosti a je se psem přezkoušen.

Pokud se zaměříme na financování organizací, kromě obchodní společnosti Svopap, vzdělávací centrum s. r. o. jde o neziskové organizace. Jsou financovány obcemi, kraji, z různých grantů, dotací, sponzorskými dary ze soukromého sektoru, zabývají se prodejem drobných předmětů, případně získávají finance z členských příspěvků. Čtyři organizace

---

⁷ Jde o organizace Psí srdce, o. s., Canisterapeutické sdružení jižní Morava, o. s., Podané ruce, o. s. a Sirius Třebíč, o. s.

využívají dle Centrálního registru dotací (CEDR) dotace ze státního rozpočtu⁸ (CEDR, 2011). Obecně prospěšná společnost Pomocné tlapky získává dlouhodobě peníze za jednotlivé vyplněné dotazníky marketingového výzkumu, ve spolupráci se společností STEM/MARK, a. s.

V následujících dvou kapitolách bude přiblížena činnost dvou vybraných organizací v České republice.

7.2.1 Svopap vzdělávací centrum, s. r. o.

Jedinou ziskovou organizací je společnost Svopap vzdělávací centrum, s. r. o. Společnost byla založena roku 2000 a zabývá se vzděláváním dospělých v oblasti chovatelství zvířat. Zde je možné absolvovat kurz Canisinstruktor pro oblast rozvoje osobnosti, který je akreditovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Kurz trvá v přibližně 4 - 5 měsíců, jednotlivé semináře mají interval 14 dní až měsíc. Součástí je třídní praxe v konkrétním zařízení. Teoretické semináře jsou zaměřeny jak na získání potřebných informací z oblasti kynologie, tak na informace z různých odvětví psychologie. V rámci kurzu je nabízeno testování canisterapeutických psů, absolventi kurzu obdrží po složení závěrečné zkoušky certifikát s celostátní platností. Kurzy jsou nabízeny zájemcům z řad široké veřejnosti, kteří dosáhli věku 18 let. Další požadavky na účastníky, nebo psy nejsou uváděny (Svopap, 2012).

7.2.2 Pomocné Tlapky, o. p. s.

Pomocné Tlapky o. p. s. je nezisková organizace, která byla založena roku 2001. Zabývá se výběrem, výchovou a výcvikem asistenčních a canisterapeutických psů a poskytuje canisterapeutické služby prostřednictvím více než 70 canisterapeutů po celé České republice (Pomocné tlapky, o. p. s., Canisterapie, aneb terapie za pomoci psů, 2012).

Má-li sociálně zdravotnické zařízení zájem o poskytování canisterapie klientům, je možné obrátit se na Pomocné tlapky, o. p. s. se žádostí o zprostředkování takové služby.

---

⁸ Jedná se o Pomocné tlapky, o. p. s., HELPPES - Centrum výcviku psů pro postižené, o. s., Podané ruce, o. s. a Elva Help, o. s.

Podrobnosti ohledně četnosti a způsobu terapie budou domluveny s konkrétním canisterapeutem-dobrovolníkem. Pokud instituce projeví zájem o vlastního psa, nabízejí Pomocné tlapy, o. p. s. jeho výcvik a předání. Nejprve je zhodnoceno, zda budou v daném místě pro psa vhodné podmínky. Pes je vybrán jako štěně a cíleně cvičen a vychováván pro potřeby daného zařízení. Po přípravě psa je zaškolen konkrétní pracovník zařízení, kterému bude pes svěřen. Ten se o něj stará, má jej doma a bere ho s sebou do práce. V nepracovní dny je potřeba zvířeti poskytnout režim jako standardnímu psovi, chovanému v domácnosti. Vycvičený canisterapeutický pes zůstává majetkem Pomocných tlapek, o. p. s. a je poskytován bezplatně, jako smluvní služba (Pomocné tlapy, o. p. s., Výcvik a předání canisterapeutických psů zařízením, 2012).

Pomocné tlapy, o. p. s. umožňují zájemcům se psy složit canisterapeutické zkoušky a poté provozovat canisterapii pod jejich záštitou, jako dobrovolník. Součástí zkoušek může být teoretická průprava, kde jsou uvedeny potřebné základní informace o canisterapii, jejích metodách, normách, typech klientů apod. Cílem canisterapeutických zkoušek je vyřadit psy nevhodné pro canisterapii, zejména pokud jsou agresivní, nebo nemají přirozený zájem o kontakt s člověkem (Pomocné tlapy, o. p. s., Canisterapeutické týmy, 2012).

Organizace Pomocné tlapy (2009, Předpoklady psa u canisterapeutických zkoušek) se nechala inspirovat zkušební řádem americké animoterapeutické společnosti Delta Society, který doplnila o disciplíny určené přímo psům. Řád Delta Society je totiž koncipován pro testování terapeutických zvířat různých druhů. Pomocné tlapy, o. p. s. uvádějí, že doplněný zkušební řád je sjednocen se společností Svopap, vzdělávací centrum a byl schválen úřadem kontroly ochrany zvířat.

Psovod přistupující k canisterapeutické zkoušce musí být starší 18 let. Nejsou na něj kladeny zvláštní požadavky ohledně vzdělání. Pomocné tlapy, o. p. s. pořádají i dvoudenní zkoušky, kdy první den je věnován teorii canisterapie, toto školení není povinné pro připuštění ke zkoušce. Pes skládající zkoušky musí být ve výborném zdravotním stavu, mít očkovací průkaz a platná povinná očkování. Musí se chovat klidně a vyrovnaně vůči jiným psům i lidem a měl by projevit vloh pro terapii, například nechat se obejmout, hladit apod. Během canisterapeutické zkoušky je pes prověřen v následujících dvanácti disciplínách: povaha, kontakt psovoda se psem, chůze na vodítku a reakce na cizí osobu, reakce psa na

hlazení, omezující hlazení, celková prohlídka psa, reakce na hluk, rušivé podněty, invalidní vozík, kulhající osobu s berlemi, podávání jídla a pamlsku, vzrušivost psa, přátelskost, společenskost a týmová práce. Popis jednotlivých disciplín a způsob hodnocení je uveden v příloze 3 (Pomocné tlapy, o. p. s., Zkušební řád pro testování canisterapeutických psů, 2009).

7.3 Srovnání vybrané britské a české organizace

Pro srovnání jsem si vybrala britskou neziskovou organizaci Pets As Therapy a české občanské sdružení Podané ruce. Pets As Therapy působí ve Velké Británii 29 let, od roku 1983. Podané ruce, o. s. působí v České republice od roku 2000, což je období méně než poloviční, 12 let. Přesto se jedná o nestarší organizaci poskytující canisterapii v ČR, což vypovídá o delší tradici využívání canisterapie ve Velké Británii.

Občanské sdružení Podané ruce vzniklo za účelem využití psů k psychické, psychosomatické, fyzické a sociální pohodě. Zabývá se zprostředkováváním canisterapeutických návštěv a pořádá zkoušky pro budoucí canisterapeutické psy. Canisterapeuté působí zejména na Moravě a ve Slezsku, v menší míře také v Čechách. Spolupráce probíhá na úrovni dobrovolnické spolupráce. Canisterapie je poskytována zejména v domovech důchodců, dětských domovech, ústavech sociální péče, speciálních mateřských a základních školách. Cílovou skupinou jsou jak zdravé, tak mentálně i tělesně postižené děti a lidé staří, nemocní a postižení. Terapeutické týmy navštěvují i konkrétní rodiny s postiženými dětmi a účastní se letních táborů (Podané ruce, Informace o nás, 2008).

7.3.1 Činnost organizací

Obě organizace jsou neziskové a zprostředkovávají návštěvy canisterapeutických týmů, které si samy testují. Terapeuti spolupracují formou dobrovolnictví a hradí organizaci roční členský poplatek⁹. Činnost obou organizací probíhá na celonárodní úrovni. Další informace o Pets As Therapy, na základě kterých proběhne srovnání, byly uvedeny v kapitole 7.1.2.

---

⁹ Pets As Therapy přibližně 600 Kč, Podané ruce, o. s. 200 Kč (Podané ruce, Informace o nás, 2008).

Kromě institucí totožných s občanským sdružením Podané ruce, navštěvují navíc canisterapeutické týmy Pets As Therapy klienty v nemocnicích a žáky v rámci programu Read 2 Dogs, kde je využívána metoda AAE. Oproti tomu týmy Pest As Therapy nenavštěvují letní tábory a organizace neuvádí informace ohledně poskytování terapie přímo v jednotlivých rodinách, nebo domácnostech. Obě organizace provozují osvětovou činnost formou přednášek, seminářů, dnů určených pro širokou veřejnost, nebo určitou cílovou skupinu apod.

7.3.2 Požadavky u canisterapeutických zkoušek

Canisterapeutické zkoušky může absolvovat psovod starší 18 let. Podané ruce, o. s. umožňuje složení zkoušek i mladistvým ve věku 15 - 18 let, avšak mohou vykonávat canisterapii pouze pod vedením vyškoleného plnoletého canisterapeuta. Pets As Therapy neumožňuje zkoušky mladistvým, avšak provozuje Junior club, kde mohou děti do 18 let chodit na návštěvy společně s dospělými canisterapeuty, nebo se zapojují do dalších akcí organizace. Požadavkem navíc je v Británii doložení dvou charakterových referencí a prokázání vlastnictví psa trvající nejméně šest měsíců. Podané ruce, o. s., ani ostatní české organizace tuto podmínku nemají. Po úspěšném vykonání canisterapeutické zkoušky u organizace Podané ruce, o. s. obdrží tým certifikát s platností dva roky. Po uplynutí této doby, je potřeba zkoušku opakovat. Cena jedné zkoušky je aktuálně 400 Kč za jednoho psa. Canisterapeutické týmy u Pets As Therapy skládají pouze vstupní testování, které je zdarma. Další školení, nebo přezkoušení psa není požadováno.

Pets As Therapy umožňuje složení zkoušky psům od 9 měsíců věku. Občanské sdružení Podané ruce požaduje věk 12 měsíců pro psy malých plemen, 15 měsíců pro střední plemena a 18 měsíců pro velká. Plná znění zkušebních řádů obou organizací jsou uvedena v přílohách 2 (pro Pets As Therapy) a 4 (pro Podané ruce, o. s.).

7.3.3 Spolupráce s canisterapeutickými týmy

Následná spolupráce po složení zkoušek je u obou organizací totožná. Dobrovolník si vybere z institucí v místě bydliště, které si zažádaly o canisterapeutickou službu. V případě, že v okolí žádné zařízení neprojevílo o canisterapii zájem, může jej terapeut oslovit sám s nabídkou svých služeb. Obě organizace však uvádějí, že poptávka po canisterapeutických službách je mnohonásobně vyšší, než jakou mohou uspokojit. Terapeutické návštěvy se v případě Pets As Therapy domlouvají vždy za součinnosti terapeutovy domovské organizace. Občanskému sdružení Podané ruce stačí doložit ke konci roku výkaz o činnosti canisterapeutického týmu, kde je uvedeno minimálně jaké zařízení bylo navštěvováno, v jakém rozsahu a jaká byla cílová skupina a počet klientů (Podané ruce, o. s., Výkaz canisterapie, 2008).

7.3.4 Financování

Občanské sdružení Podané ruce bylo v posledních dvou letech sponzorováno například městy Ostrava a Frýdek-Místek a dalšími státními i soukromými institucemi i jednotlivci, jakými jsou výrobce výživy pro zvířata, výrobce léčiv, nebo veterinární lékař. Další finanční prostředky získává z nadací, například ze sbírkového projektu Pomozte dětem. Využívá i finanční prostředky formou dotací ze státního rozpočtu (Podané ruce, o. s., Sponzoři, 2008).

Organizace Pets As Therapy naopak nedostává žádnou formou finance od státu, nebo místních subjektů státní správy. Získává finanční pomoc od sponzorů, z veřejných sbírek a darů jednotlivců. Využívá širokou škálu možností jak oslovit dárce, od internetového prodeje živých růží, recyklování tiskových kazet, až po možnost darování srážkou ze mzdy, které je daňově zvýhodněno. Někteří osamělí klienti zanechají organizaci svůj majetek formou závěti.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na téma canisterapie a jejím cílem bylo zmapovat činnost canisterapeutických center v České republice a ve Velké Británii. Dalším cílem bylo porovnat vybranou britskou a českou organizaci, zejména z hlediska jejich činnosti, požadavků na terapeuty a psy, spolupráce s canisterapeuty a financování.

V bakalářské práci byly popsány metody canisterapie a možné formy jejího využití. Uveden je i historický vývoj tohoto druhu terapie od prvotního soužití člověka a psa až po novodobé dějiny canisterapie jak ve Velké Británii, tak v České republice. Dále byly uvedeny možnosti využití canisterapie u jednotlivých cílových skupin klientů. Tyto spíše obecné údaje jsou shodné pro obě země.

Klíčová je kapitola zaměřená na zmapování konkrétních canisterapeutických center. Ve Velké Británii fungují canisterapeutické organizace více než dvojnásobně delší dobu, než jejich čeští partneři a i přesto je stav canisterapie v obou zemích podobný. Obě země usilují o legislativní, tudíž závaznou úpravu pravidel pro provozování, výkon a vzdělávání v oblasti canisterapie. Čeští i britští canisterapeuté se snaží získat uznání odborné veřejnosti a přesvědčit ji o léčebném účinku zvířat na lidi.

Ze zjištěných informací oceňuji zejména to, že ve Velké Británii je kladen větší důraz na prověření terapeuta a jeho psa. Dokazuje to například požadavek dvou charakterových referencí psovoda a prokázání vlastnictví psa minimálně půl roku. Celkově si však myslím, že úroveň canisterapeutických služeb se v obou zemích příliš neliší. Zejména porovnáme-li dobu působení českých organizací s britskými, které mají více než dvojnásobný časový náskok.

Uvažuji o možnosti nabídnout závěrečnou kapitolu, která je zaměřena na porovnání canisterapie v jednotlivých zemích, některému z odborných celostátních periodik ke zveřejnění. Důvodem je mé přesvědčení, že srovnání nabízí ucelený a srozumitelný přehled informací ohledně činnosti canisterapeutických organizací v ČR a ve Velké Británii, které u nás nebyly tímto způsobem ještě zpracovány.

RESUMÉ

Bakalářská práce je zaměřena zejména na srovnání canisterapie v České republice a ve Velké Británii. Cílem práce je zmapování a porovnání činnosti canisterapeutických organizací v těchto zemích.

Práce je rozdělena na sedm částí. V úvodní kapitole je objasněn pojem animoterapie a canisterapie, původ tohoto slova a základní terminologie. Druhá kapitola je zaměřena na canisterapii jako psychoterapeutickou metodu. Ve třetí kapitole jsou uvedeny metody canisterapie podle mezinárodní terminologie a způsoby jejího využití. Ve čtvrté kapitole je chronologicky popsáno soužití člověka a psa a historie canisterapie. Pátá kapitola se zabývá předpoklady, které by měl splnit terapeut a terapeutický pes, aby mohli vykonávat terapii na vysoké kvalitativní úrovni. V šesté kapitole jsou uvedeny příklady využití canisterapie u jednotlivých cílových skupin klientů. Závěrečná sedmá kapitola popisuje činnost canisterapeutických organizací v České republice a ve Velké Británii. V závěru kapitoly je srovnána jedna britská a jedna česká organizace.

SUMMARY

The bachelor thesis is mainly focused on the comparison of dog as therapy in the Czech Republic and Great Britain. The aim is to map and compare the activities of dog as therapy organizations in these countries.

The work is divided into seven parts. The introductory chapter deals with the concept animotherapy, dog as therapy and the origin of the word and the basic terminology. The second chapter focuses on dog as therapy as a psychotherapeutic method. The third chapter describes international terminology of therapy methods and methods of its use. The fourth chapter describes chronologically coexistence of man and dog and history of dog as therapy. The fifth chapter deals with the assumptions that should meet the therapist and therapy dog if they could perform therapy at a high quality level. The sixth chapter provides examples of animal assisted interventions for individual target groups. Finally the seventh chapter describes pet as therapy organizations in the Czech Republic and in Great Britain. At the end of the chapter is compared one British and one Czech organization.

CITOVANÁ A STUDOVANÁ LITERATURA

Citace dokumentů je uváděna dle normy ČSN ISO 690, platné od 1. 4. 2011.

BENSON, Nigel C., Van Loon, Borin. *Psychoterapie*. Praha: Portál, 2005. ISBN: 80-7367-005-4

BUDIANSKY, Stephen. *Pravda o psech*. Praha: Columbus, spol. s r. o., 2002. ISBN: 80-7249-110-5

ČESALOVÁ, Anna. *CANISTERAPIE: Využití canisterapie v běžných předškolních zařízeních*. Plzeň, 2010. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Pedagogická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce Mgr. Vladimíra Lovasová Ph.D.

EISERTOVÁ, Jaroslava, Mgr. *Canisterapie, jako podpůrná terapeutická metoda u dětí s hyperkinetickým syndromem a u dětí s dětskou mozkovou obrnou*. České Budějovice, 2009. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. Školitel doc. PhDr. Adéla Mojžíšová, Ph.D.

FREEMAN, M. *Terminologie v zooterapii*. In Velemínský, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-09-6.

GALAJDOVÁ, Lenka, Galajdová, Zdenka. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-80-7367-879-1

GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše, aneb canisterapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN: 80-7169-789-3

HARTL, Pavel, Hartlová, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN: 80-7178-303-X

KRATOCHVÍL, Stanislav. *Základy psychoterapie*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN: 80-7178-657-8

NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb jak nás zvířata umí léčit*. Praha: Albatros, 2006. ISBN: 80-00-01809-8

ODENDAAL, Johannes. *Zvířata a naše mentální zdraví*. Praha: Nakladatelství Brázda, s. r. o., 2007. ISBN: 978-80-209-0356-3

Povídání o Canisterapii. Vyškov: Sdružení pro pomoc zdravotně postiženým „PIAFA“, 2000.

SEMECKÁ, Margarita. *Využití zvířat v psychoterapii neurotických poruch, situace v psychiatrických léčebnách ČR.* České Budějovice, 2010. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Jan Polivka

STEINEROVÁ, Ruth. *Přínosy canisterapie z pohledu canisterapeuta a z pohledu osoby pečující o klienta canisterapie.* Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce doc. PhDr. Adéla Mojžíšová, PhD.

SVOBODOVÁ, Ivona a kol. *Využití zvířat v zoorehabilitaci.* Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010. ISBN: 978-80-213-2129-8

Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat: odborná konference s mezinárodní účastí. Sborník příspěvků: ČZU v Praze 16. - 17. dubna 2008. Praha: Česká zemědělská univerzita 2008. ISBN: 978-80-213-1773-4

VELEMÍNSKÝ, Miloš a kolektiv autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků.* České Budějovice: Nakladatelství DONA, 2001. ISBN: 978-80-7322-109

VOJTĚCHOVÁ, Adéla. *Využití canisterapie u dětí s dětskou mozkovou obrnou předškolního věku.* České Budějovice, 2007. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce PaedDr. Helena Havlisová, Ph.D.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Animal-Assisted Therapy. In: Wikipedia, the free encyclopedia [online]. Wikimedia Foundation, 14. 8. 2006, 00:55, stránka byla naposledy editována 16. 3. 2012, 13.05 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Animal-assisted_therapy

ANITERA, o. p. s. *Kvalifikace a pravomoce v canisterapii* [online]. Informační server společnosti Anitera, o. p. s. 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.animoterapie.cz/canisterapie/kvalifikace-pravomoce.htm>

ARES: Administrativní registr ekonomických subjektů [online]. Ministerstvo financí České republiky, 2012 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: http://wwwinfo.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz

CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS: Cambridge Dictionaries Online [online]. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://dictionary.cambridge.org/spellcheck/british/?q=canistherapy>

CCST [online]. Canine Concern Scotland Trust 2012 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.canineconcernscotland.org.uk/herapet.cfm?ID=50>

Home page: <http://www.canineconcernscotland.org.uk/index.cfm>

Therapet Visiting Service: <http://www.canineconcernscotland.org.uk/therapet.cfm>

CEDR: Centrální evidence dotací z rozpočtu [online]. Ministerstvo financí České republiky, 1. 11. 2011 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://cedr.mfcr.cz/Cedr3InternetV414/CommonPages/ConditionPage.aspx?queryType=1&TryRebuildState=true>

ELVA HELP, o. s. *Canisterapie – krizová intervence* [online]. Webové stránky občanského sdružení Elva Help, 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.aacr.estranky.cz/clanky/skripta-canisterapie-krizova-intervence.html>

KOVALČÍKOVÁ, K. *Využití canisterapie v léčbě* [online]. Mladá fronta a. s., Zdravotnické noviny, 10. 2. 2010, [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.zdn.cz/clanek/sestra/vyuziti-canisterapie-v-lecbe-449687>

MOJŽÍŠOVÁ, A., Kalinová, V. *Zooterapie, internetový kurz* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Fakulta pedagogická, Katedra supervize a odborné praxe. 2004 [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/ksu/modules/low/kurz_text.php?identifik=ksu_453_t&id_kurz=&id_kap=22&id_teach=&kod_kurzu=ksu_453&id_kap=22&id_set_test=&search=&kat=&startpos=2

PACIORKOVÁ, H. *Čteme pejskům, aneb Jak získat dítě pro čtení* [online]. Bulletin SKIP, Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. Číslo 04/2010, 13. 12. 2010 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://skip.nkp.cz/Bulletin/Bull10_410.htm#ti

PAWS FOR PROGRESS. *Dogs and Young offenders Working Together: Building Better Futures* [online]. The Dog Training Rehabilitation Programme, 22. 6. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://pawsforprogress.wordpress.com/2011/06/22/hello-world/>

PETS AS THERAPY [online]. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z:

Give As You Earn: <http://www.petsastherapy.org/> Fundraising Menu -> Give As You Earn

How to leave a legacy: <http://www.petsastherapy.org/> Fundraising Menu -> Legacies

Main page: <http://www.petsastherapy.org/>

Read 2 Dogs: <http://www.petsastherapy.org/Visiting/Establishment/Read2Dogs.htm>

Recycle: <http://www.petsastherapy.org/> Fundraising Menu -> Recycling Appeal

Some facts about Pets As Therapy: <http://www.petsastherapy.org/CMS/PDF/PATLeaflet.pdf>

The application and registration proces: <http://www.petsastherapy.org/CMS/PDF/>

Factsheet1.pdf

The Pets As Therapy temperament assessment test: <http://www.petsastherapy.org/>

Information Menu->Training -> Factsheet-03

Unconditional Love – Rose: <http://www.petsastherapy.org/> Fundraising Menu ->

Unconditional Love

Volunteer Local Contacts: <http://www.petsastherapy.org/> Volunteers and Supporters ->

Local Contacts

PODANÉ RUCE, o. s. *Informace o nás* [online]. Portál o canisterapii společnosti Podané ruce, o. s., 2008 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.info/o-nas/>

PODANÉ RUCE, o. s. *Sponzoři* [online]. Portál o canisterapii společnosti Podané ruce, o. s., 2008 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.info/sponzori/>

PODANÉ RUCE, o. s. *Výkaz canisterapie* [online]. Portál o canisterapii společnosti Podané ruce, o. s., 2008 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.info/vykaz-canisterapie/>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. *Canisterapie, aneb terapie za pomoci psů* [online]. 2012 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. *Asistenční psi* [online]. Pomocné tlapy, o. p. s., 14. 10. 2009, [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.pomocnetlapky.cz/cz/o-asistencnich-psech/asistencni-psi/asistencni-psi-42.html>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. *Canisterapeutické týmy* [online]. 2012 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapeuticke-tymy/>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. *Kvalifikace a pravomoce v canisterapii* [online]. Pomocné tlapy, o. p. s., 9. 8. 2009 [cit. 2012-03-24]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapie-zakladni-informace/kvalifikace-a-pravomoce-v-canisterapii-17.html>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. *Předpoklady psa u canisterapeutických zkoušek* [online]. Pomocné tlapy, o. p. s., 10. 8. 2009 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapie-zakladni-informace/canisterapeuticke-zkousky/predpoklady-psy-u-canisterapeuticky-zkousek-15.html>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. *Výcvik a předání canisterapeutických psů zařízením* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.pomocnetlapky.cz/cz/nase-sluzby/vycvik-canisterapeuticky-psu/vycvik-a-predani-canisterapeuticky-psu-zarizenim-33.html>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. *Zkušební řád pro testování canisterapeutických psů* [online]. Pomocné tlapy, o. p. s., 20. 8. 2009 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapie-zakladni-informace/canisterapeuticke-zkousky/zkusebni-rad-pro-testovani-canisterapeuticky-psu-32.html>

SCAS [online]. The Society For Companion Animal Studies 2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: *AAI: Developing guidelines and standards in the UK*: <http://www.scas.org.uk/478-1961/>

AAI-Developing-guidelines-and-standards-in-the-UK.html

About us: <http://www.scas.org.uk/453/about-us.html>

Animal-assisted interventions: <http://www.scas.org.uk/1844/animal-assisted-interventions.html>

Benefits of AAI: <http://www.scas.org.uk/1956/benefits-of-aai.html>

Introduction to animal-assisted interventions: <http://www.scas.org.uk/1798-2830/introduction-to-animal-assisted-interventions.html>

Practical Training for Therapy Dogs - Level 1: <http://www.scas.org.uk/1798-2604/practical-training-for-therapy-dogs---level-1.html>

Practical Training for Therapy Dogs - Level 2: <http://www.scas.org.uk/1798-2599/practical-training-for-therapy-dogs---level-2.html>

Support our work: <http://www.scas.org.uk/1753/support-our-work.html>

Training and events: <http://www.scas.org.uk/1798/1/training--events.html>

SVOPAP. *Canisinstruktor pro oblast rozvoje osobnosti* [online]. Svopap vzdělávací centrum, 2012 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.svopap.cz/aktualnikurzy.html>

THERAPET VOLUNTEER. *Volunteer Scotland* [online]. 8 4. 2009, stránka byla naposledy editována 14. 4. 2011 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.volunteerscotland.org.uk/Opportunity/Detail/78803/0/Therapet-Volunteer>

TVRDÁ, A. *Canisterapie – krizová intervence* [online]. Elva Help, o. s., 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.aacr.estranky.cz/clanky/o-co-jde-_.html

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Seznam canisterapeutických organizací v ČR.

Příloha 2 - Pets As Therapy, temperament assessment test.

Příloha 3 - Pomocné tlapky o. p. s., zkušební řád.

Příloha 4 - Podané ruce o. s., zkušební řád.

Příloha 5 - Fotografie 1 - 3

Fotografie 1 - ukázka polohování.

Fotografie 2 - program Read 2 Dogs.

Fotografie 3 - návštěvní program pro seniory.

Příloha 1 - Seznam canisterapeutických organizací v ČR.

název	sídlo	ičo	mail	web	činnost	terapie	délka a cena zkoušky za první testování / věk psa	financování
Anitera o.p.s., 2008 listopad	14200 Praha 4 - Braník, Vavřenova 1440/2	28489021	info@anitera.cz	www.anitera.cz, http://www.animoterapie.cz/index.html	Zprostředkovávají a zajišťují animoterapii jednotlivcům i zařízením. Mají databázi animoterapeutů, se kterými je pak možné se individuálně dohodnout. Týdení vstupní canisterapeutické kurzy, dvoudenní kurzy o využití canisterapie, doškolovací kurzy pro aktivní terapeuty.	Týmy v celé ČR - 69 aktivních terapeutů, 76 psů. Rozdělení dle krajů.	Týdenní vstupní kurz 3000 Kč + 750Kč/pes za zkoušku, pouze v rámci kurzu / od 15. měsíců	Nezjištěno.
AURA CANIS o.s., 2006 březen	Šternberk, Ořechová 1032/65, PSČ 78501	27027376	pecenkovi@seznam.cz, auracanis@seznam.cz,	http://www.auracanis.cz	Canisterapie ve stacionářích, školách, domovech, ústavech a rodinách, u lidí tělesně, mentálně, sociálně nebo jinak znevýhodněných. Výchova dětí a mládeže k zodpovědnému vztahu ke zvířatům. Přednášky a osvětová činnost. Pořádají zkoušky i výcviky.	Celkem 19 terapeutů, k 28.2.2012	1 den, 600 Kč/pes, možno psi od 18. měsíců věku	Nezjištěno.
Canisterapeutické sdružení jižní Morava o. s., 2000 červen	Lipov 283, PSČ 69672	70835713	canisterapie@mendelu.cz	http://www.canisterapie.mendelu.cz/cz	Spolupráce h Podané ruce o.s. - jde o pobočku severní Moravy. Potárají canisterapeutické zkoušky, mají síť členů provozujících terapii. Na organizaci se mohou obracet zařízení která mají zájem o canisterapeuty, poté se domlouvají individuálně.	163 členů k 15.3.2012 (není řečeno zda jsou všichni aktivní), působí v 61 zařízeních na jižní moravě.	500 Kč/pes, + 300 Kč/rok je nutné uhradit členský příspěvek sdružení, pes malý od 12měsíců, střední a velká plemena od 18.měsíců	Nezjištěno.
Cantes, o. s. 2008 leden	Pardubice, U Trojice 570, PSČ 53006	22686053	karasekrada@gmail.com	http://www.cantes.eu/cantes/	Informace shodné pro všechny pobočky Cantes: Sdružují CT týmy z ČR, většina členů v kraji Pardubickém, Jihomoravském, Vysočíně a Moravskoslezském kraji. Vyžadují aktivní členy, tzn. Minimálně 2x měsíčně aktivní v canisterapii, nutné jednou za rok absolvovat pravidelné školení, pes musí být pojištěn na odpovědnost za škodu.	22 členů, navštěvují 14 zařízení, další nepravidelně.	1. členský příspěvek 300kč/rok, zkoušky zdarma, další roky příspěvek 100Kč/rok, psi od 12 měsíců	Nezjištěno.
Cantes Opava, canisterapie Opavsko o. s., 2010 březen	74901 Vítkov, Wolkerova 853	72066024	dohlib@seznam.cz	http://cantesopavsko.ic.cz/	Pokud je canisterapeutickému týmu ukončena činnost, musí vrtátí certifikát - není oprávněn dál provádět canisterapii jménem organizace. Pro členy je povinné školení 1x ročně.	5členů, navštěvují 5 zařízení - domovy důchodců.	shodné s Canstes o. s.	Nezjištěno.
Cantes, o. s. askupina Polička, 2009 leden	57201 Polička - Dolní Předměstí, U Liboháje 355	72023864	kansky@cantes.cz	http://cantes.cz/	Navštěvují Domov pro seniory, LDN, ZŠ, MŠ, SŠ, domov pro osoby se zdrav. Post., chráněné dílny a další zařízení nepravidelně.	46 aktivních členů, 52psů.	shodné s Canstes o. s.	Nezjištěno.
Cantes, o. s. Bystřice nad Perštejnem, 2011 září	Bystřice nad Pernštejnem, Vírská 160, PSČ 59301	22757767	neuvádí	není	Shodné s Cantes, o. s.	4 členové v Bystřici nad Perštejnem.	shodné s Canstes o. s.	Nezjištěno.
Elva Help, o. s., 2002 březen	Liberec 1, Palachova 504/7/III, PSČ 46001	26586100	handicap.help@seznam.cz	http://www.elvahelp.estranky.cz/	Canisterapii poskytují sociální pracovníci - specialisté na kynologii v sociálních službách, sami o sobě tvrdí, že jsou profesionálové, ne jen nadšenci do psů vypracovávají postupy, výstupy a cíle s každým klientem a vždy spolupracují i s odborníkem (pedagogem, fyzioterapeutem, lékařem...). Poskytují i canisterapii-krizovou intervenci, jsou ostatní složkou IZS.	neuvádí	2500 Kč, sledují činnost CT týmu a 1x2 roky přezkoušení. Školí terapeuty individuálně, požadují vzdělání v sociálních službách. Po vyškolení může osoba sama provádět canisterapii, domlouvat si ji v zařízeních.	CEDR, nadace, MPSV, prodej drobných předmětů, dary...
HELPPES - Centrum výcviku psů pro postižené o.s., 2001 prosinec	Praha 2, Mikovcova 531/9, PSČ 12000	26550105	info@helppes.cz, hana.lukesova@volny.cz	www.helppes.cz	Databáze dobrovolníků - canisterapeutických týmů, zprostředkování návštěv pro jednotlivá zařízení, pořádání zkoušek, návštěvní program v domovech seniorů, rodinných centrech, mateřské školy.	Mají registrováno 72 terapeutů a 83psů.	neuvádí	CEDR
Občanské sdružení Sirius Třebíč, 2005 únor	Třebíč, Palackého 42, PSČ 67401	26987937	siriusrebic@volny.cz	http://www.siriustrebic.cz/ONas/Informace.aspx	Zprostředkovávají canisterapii v USP, domovech důchodců, denních stacionářích, střediscích rané péče, terapie přímo v rodinách, mateřských centrech, v městské knihovně- akce Noc s Anderssenem, ZŠ, MŠ, dětské tábory.	21 terapeutických psů.	Členství 200 Kč/rok, zkouška canisterapeutického psa poprvé 500 Kč opakovaná pro člena zdarma, opakovaná pro nečlena 500 Kč, psi od 6 měsíců, zkouška platí do 18měsíců pak je třeba opakovat	Sponoři ze soukromého sektoru, město, kraj, grant od města.
Podané ruce, o.s., 2000 duben	Frýdek-Místek, Zborovská 465, PSČ 73801	70305731	zkusebni.komise.pr@seznam.cz, monika.olbrechtova@podaneruce.eu	http://www.canisterapie.info/onas/	Pořádají canisterapeutické zkoušky, zprostředkovávají canisterapii v jednotlivých zařízeních.	59 canisterapeutických týmů a 65psů, severní morava.	cena 400kč/pes věk 12-malá 15střední 18velká plemena	CEDR, města, nadace Pomozte dětem, soukromé firmy i jednotlivci, veterinární lékař.
Pomocné tlapy, o. p. s., 2001 únor	33202 Starý Plzenec, Václava Kratochvíla 1073	26322641	info@pomocnetlapky.cz	http://www.canisterapie.cz/cz/, http://www.pomocnetlapky.cz/cz/	Poskytnutí vycvičeného canisterapeutického psa sociálně-zdravotnickému zařízení - předání jedné osobě v zařízení (pes zůstává majetkem pomocných tlapek), návštěvní programy v zařízeních zajišťují většinou dobrovolníci.	Více než 70 terapeutů v celé ČR.	1 den, 1000 Kč/pes, od 15. měsíců věku	Peníze za vyplněné výzkumné dotazníky Stem/Mark, CEDR.
Psí srdce, o.s., 2010 únor	Železnice, Muzejní 95, PSČ 50713	22816151	psisrdce@gmail.com, psisrdce@email.cz,	http://www.psisrdce.estranky.cz/	Příprava canisterapeutů, osvětová činnost, přednášky, přípava a výcvik CT psů, návštěvní program - v ústavech v rodinách, denních stacionářích, dětské domovy, MŠ, letní tábory, školy v přírodě.	14 terapeutických týmů.	2dny, 400kč/pes + 200kč/osoba, věk psa 12,15,18 měsíců (dle velikosti plemene)	Nezjištěno.
Svopap, vzdělávací centrum s.r.o., 2000 srpen	15300 Praha 16, U Sanatoria 586/34	26194724	vzdelavani@svopap.cz	http://www.svopap.cz/index.html	Vzdělávání dospělých v oblasti chovatelství zvířat, pořádají kurz Canisistent.	Nezprostředkovávají canisterapii.	Testování v rámci celého školení / věk psa neuvádí	Obchodní společnost, zisk z podnikání.

Příloha 2 - Pets As Therapy, temperament assessment test.

Factsheet – 03

The Pets As Therapy temperament assessment test

What to expect from the temperament test for your dog.

Dogs need to be able to....

Walk on a relaxed lead, without excessive pulling and without the use of head collars, harnesses or check chains.

Why?

P.A.T. dogs need to be under the owner's control at all times, without relying on the use of training or behaviour correction aids.

Accept being stroked and handled and having their paws, tail and ears checked by the assessor.

Why?

P.A.T. dogs have to accept being patted, often vigorously, by patients or clients. They need to not be overly worried about having their paws, ears, or tail handled by a stranger. The assessor will check that the dog's nails are trimmed short and you should keep the nails short at all times

Take a food treat gently without snatching from the assessor.

Why?

Patients and clients love to be able to give their P.A.T. dog a food treat. It is important that they do not snatch it because some patients, such as older people have very fragile skin.

Respond appropriately to a sudden noise or disturbance in the room whilst being tested.

Why?

P.A.T. dogs have to encounter lots of new and unexpected stimuli – they should not be overly fearful of this and recover quickly.

Owners need to be able to....

Demonstrate control of their dog on the lead whilst holding a conversation with the assessor

Why?

Much of the volunteer's time is spent talking to different people and P.A.T. dogs need to be able to wait patiently under the owner's control at all times.

Groom their dog's back, chest, stomach and tail.

Why?

If a dog readily accepts grooming by its owner, it demonstrates that the owner has control over their dog's behaviour and the dog is willing to accept their authority.

Demonstrate that they can restrict their dog by holding its collar or holding him/her firmly.

Why?

P.A.T. dogs need to be able to accept restraint from their owners in case of an emergency in the establishment or if the owner needs to withdraw their dog quickly from a patient or client.

Present their dog in a fit, clean and healthy condition.

Why?

Fit, healthy dogs behave appropriately as P.A.T. dogs under demanding social and physical situations. A well groomed and clean dog is a sign of a responsible pet owner.

Assessors are also asked to make note of any other behaviours that they may observe throughout the assessment, for example: jumping up, pawing, or excessive licking. Such behaviours are not acceptable on Pets As Therapy visits

For further information please contact the Pets As Therapy Registration Office Tel: 01844 345445
Email reception@petsastherapy.org or visit www.petsastherapy.org

Pets As Therapy is a Company Limited by guarantee registered in England, 5311186
Registered Office: Pets As Therapy, 14A High Street, Wendover, Buckinghamshire, HP22 6EA

updated 01/09/11 DM

Zdroj: <http://www.petsastherapy.org/>

Příloha 3 - Pomocné tlapky o. p. s., zkušební řád

Zkušební řád pro testování canisterapeutických psů

Publikováno: 20. 8. 2009

Popis jednotlivých disciplín

1) Povaha

Majitelé psů spolu hovoří, podávají si ruce, hlasitě se baví. Psi jsou volně puštěni nebo na vodítku. Rozhodčí postupně pohladí všechny psy.

Hodnotí se: chování psa

2) Kontakt psovoda se psem

Psovod pustí psa z vodítka, po chvíli psa přivolá, dá mu povel sednout, lehnout, položí ho na bok.

Hodnotí se: ochota psa nechat se sebou manipulovat

3) Chůze na vodítku a reakce na cizí osobu

Psovod vede psa na vodítku. Po chvíli přistoupí asistent a odvádí psa od psovoda.

Hodnotí se: ochota psa jít s cizí osobou

4) Reakce psa na hlazení

Pes sedí nebo leží a je česán různými hřebeny, potom je hlazen na různých částech těla. Je také hlazen neopatrně (popotáhnutí za ucho, ocas apod.) a několika osobami najednou za účelem simulace neobratnosti postižených klientů nebo dětí.

Hodnotí se: trpělivost a reakce psa

5) Omezující hlazení

Pes dokáže, že toleruje omezování pohybu. Asistent psa pevně obejmě, přidá se i rozhodčí.

Hodnotí se: trpělivost psa

6) Celková prohlídka psa

Provede se prohlídka jako u veterináře.

Hodnotí se: reakce psa

7) Reakce na hluk a rušivé podněty

Psovod se psem na vodítku se přiblíží k hloučku hlučných, gestikulujících lidí, budou se snažit projít hloučkem, někomu upadnou berle, jinému taška s plechovkami.

Hodnotí se: reakce psa na hluk a nečekané podněty

8) Reakce na invalidní vozík a kulhající osobu s berlemi

Pes na vodítku se psovodem se míjí s osobou o berlích a pak okolo nich projede člověk na vozíku, zastaví a promluví na tým, pohladí psa.

Hodnotí se: reakce psa a ochota k mazlení

9) Podávání jídla a pamlsku

Psovod nabídne pejskovi misku s jídlem, když pes jí, rukou mu sáhne do jídla nejdříve psovod, potom asistent. Nakonec rozhodčí nabídne psovi pamlssek, který si pes nemusí vzít.

Hodnotí se: reakce psa na odebrání jídla a opatrnost vzetí pamlsku

10) Vzrušivost psa

Psovod psa rozdává a poroučí hračkou nebo běháním, na pokyn rozhodčího psovod psa musí uklidnit. Povel může opakovat maximálně 3x.

Hodnotí se: rychlost uklidnění

11) Přátelskost a společenskost

Sleduje se v průběhu celé CT zkoušky.

Hodnotí se: nálada a vstřícnost psa

12) Týmová práce

Sleduje se v průběhu celé CT zkoušky. Sleduje se sebranost týmu, chování psovoda k psovi, jak psa chválí nebo zdali jej netrestá.

Hodnotí se: týmová práce

Hodnocení

1. Ze zkoušky bude vyloučen každý pes, který projeví jakoukoliv agresivitu na lidi a jiné psy.
2. Znamku se snižuje bázlivost a neochota vykonávat povely.
3. Pes, který u kterékoli disciplíny obdrží nulu (0) bodů, nemůže úspěšně absolvovat CT zkoušky

Způsob bodování

1. Prémie: 5 prémiových bodů je možno získat za výjimečný výkon (sebranost týmu, velice přátelská povaha psa apod.)
2. Výkon u jednotlivých disciplín se hodnotí body:
5 bodů = 100% výkon
3 body = výkon s nedostatky
0 bodů = nevykonal nebo se projevil nežádoucím způsobem (např. agresivně)
3. Celkové hodnocení:
70-59 bodů = splněny podmínky CT týmu, vydává se certifikát CT týmu na 1 rok. Po uplynutí této doby je nutno CT zkoušku opakovat.
58-55 bodů = podmíněné absolvování, vydává se certifikát na 6 měsíců, canisterapii může tým provádět pouze v doporučených zařízeních (např. kluby seniorů)
54 a méně bodů = nesplněny podmínky CT týmu, s možností opakovat zkoušku v nejbližším termínu

Zdroj: <http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapie-zakladni-informace/canisterapeuticke-zkousky/zkusebni-rad-pro-testovani-canisterapeuticky-psu-32.html>

Podané ruce – Společnost pro canisterapii a osobní asistenci

Podmínky k účasti na zkouškách

1. vstupní kontrola poslušnosti (sedni, lehni, ke mně, pes musí být pod kontrolou)
2. v den zkoušek musí pes dosáhnout věku nejméně: „malý“ (cca do 35 cm.) – 12-ti měsíců, „střední“ (cca do 60 cm) – 15-ti měsíců a „velký“ (cca nad 60 cm) – 18-ti měsíců. Výška je myšlena samozřejmě v kohoutku.
3. prokázat se očkovacím průkazem, potvrzující pravidelnou veterinární péči (očkování proti vzteklině, parvoviróze, inf.zánětu jater atd. a pravidelným odčervováním – cca 2x ročně)
4. musí být v dobrém zdravotním stavu

Zkušební řád pro canisterapii

1. Setkání s rozhodčím

Psovod vedoucí psa na volno nebo na volně prověšeném vodítku předstoupí před rozhodčího. Zkoušející přistoupí ke psu a osloví ho, poté ho pohladí po hlavě, podrbe za ušima, zkontroluje chrup. Poplácá ho na předhrudí. Postupně zvedne přední nohy. Pohmatem mu projede celé tělo, včetně ocasu. Na závěr psa obejmě, malého psa vezme do náruče. Ve všech uvedených bodech postupuje s ohledem na to, že se ze psem ještě pořádně nezná, ale důkladně.

2. Kontrola vzrušení

Psovod psa přiměřeným způsobem rozdovádí (hází mu balónek apod.). Pes může být na vodítku. Na pokyn rozhodčího musí hru ukončit a psa přivolat k sobě. Povel pro ukončení hry může psovod zopakovat nanejvýš 3x.

3. Reakce na cizí psy

Psovod vede psa na vodítku nebo volně. Projde kolem přátelského psa taktéž upoutaného na vodítku. Míjejí se spolu navzájem velcí i malí psi. Poté jsou všichni psi účastníci ze zkoušek postaveni do kruhu a stále upoutáni na vodítku se navzájem očíhají.

4. Hlouček lidí

Skupina nejméně pěti lidí se spolu přátelsky baví. Jeden z lidí má v ruce deštník, který znenadání otevře. Druhý má berle, které upustí. Třetí je oblečen v bílém plášti. Všichni lidé si postupně psa pohladí. Psovod se psem na vodítku nebo na volno obejde skupinku a poté projde přímo mezi lidmi. Jeden z členů hloučku se hlasitě zasměje a druhý upustí berli. Ke psu přichází jedna osoba po čtyřech a pohladí ho. Poté z hloučku vystoupí osoba v bílém plášti, povídá si s psovodem, zadívá se na psa a pohladí jej. Všechny požadované úkony se provádějí za pohybu.

5. Reakce na běžícího člověka

Psovod se psem na vodítku kráčejí po chodníku. Kolem nich probíhá člověk, v blízkosti psa upadne a upustí tašku s plastovými láhvemi nebo plechovkami. Pes se nesmí zachovat bázlivě nebo naopak agresivně, běžícího člověka nesmí pronásledovat.

6. Reakce na invalidní vozík

Osoba na invalidním vozíku přijíždí ke psovodovi se psem, naváže přátelský rozhovor, psa pohladí a obejmě kolem krku (pevnější sevření nesmí psovi vadit), malého pejska vezme na klín a dá mu pamlsk (pes jej může, ale nemusí přijmout). Pes nesmí projevit žádný náznak nevole nebo agresivita. Malí psi jsou posazeni osobě na vozíku na klín.

7. Reakce na různý povrch

Psovod vejde se psem do místnosti. Projdou se spolu po linoleu (nebo jiném kluzkém povrchu). Pes nesmí projevovat výraznou bázlivost.

8. Simulace návštěvy u postiženého

Zkoušející si lehne na deku a majitel k němu přivede psa (pokud to jde psa převalí na bok, ale může i ležet). Zkoušející se snaží napodobit možné situace které by mohli nastat: obejmě psa, pokud jde o většího psa – jemně si na něj položí hlavu, neustále psa hladí, jemně ho může zatahat za ucho.

Hodnocení:

1. Zkoušku úspěšně složí ten pes, který uspěje ve všech bodech s dosažením hodnocení A, B (pokud možno s převahou A).
!Tento pes pak po 2 letech ode dne úspěšného složení zkoušky zkoušku opakuje!
2. Pes, který v některém bodě získá hodnocení C, neuspěl, avšak může po **1 roce** ode dne konání zkoušky ve které neuspěl zkoušku opakovat. Pouze však již jednou. Projevy neposlušnosti, popřípadě bázlivosti se mohou po kvalitně a citlivě vedeném výcviku zvládnout a pes může k radosti psovoda, klientů i psa samotného pracovat jako canisterapeutický.
3. Pes, jež získá v některém bodě hodnocení D, je okamžitě diskvalifikován a nemůže ve zkoušce pokračovat, ani ji opakovat. Mezi další aspekty diskvalifikace, kromě již výše zmiňované agrese, výhrušného vrčení, apod. také patří používání ostnatých či elektrických obojků či nedůstojný přístup ke psu samotnému.

V případě kontrolovatelné agresivity vůči jiným psům může rozhodčí zvážit vhodnost psa pro individuální použití.

Pro canisterapeutické psy je důležité, aby v jakékoliv situaci budili důvěru klientů i personálu, musí být ovladatelní, přátelští, dobře socializovaní, zvyklí na hluk, různé prostředí a množství lidí kolem. Důvěru musí ovšem budit i psovod, neboť tvoří se psem tým. Psovod by měl vykazat komunikační schopnosti, takt, dobrý vztah ke psu i okolí.

POSLUŠNOST, OVLADATELNOST A JEDNOTLIVÉ BODY ZKUŠEBNÍHO ŘÁDU

BUDOU SLEDOVÁNY

PO CELOU DOBU VÍKENDOVÉHO KURZU

1.1 Zkušební řád pro canisterapii – vyhodnocení

Jméno psovoda:.....

Jméno a plemeno psa:.....

Adresa:.....

.

.....

Jméno rozhodčího 1:

Jméno rozhodčího 2:

Datum konání zkoušky:

Místo konání zkoušky:

Setkání s rozhodčím

- A Přátelská reakce, pes vrtí ocasem a je sebevědomý
- B Neutrální reakce, pes se chová submisivně
- C Bázlivost, uhýbá dotykům
- D Agresivita

Kontrola vzrušení

- A Pes je 100% pod kontrolou, hru přeruší okamžitě po povelu
- B Pes je pod kontrolou, hru přeruší neochotně
- C Pes je částečně (není) pod kontrolou, hru nepřeruší

Reakce na cizí psy

- A Pes je přátelský, sebevědomý, bez výrazné dominance, neutrální reakce
- B Pes je hůře ovladatelný, příliš hravý, submisivní nebo dominantní vůči přítomným psům
- C Pes je neovladatelný, agresivní vůči přítomným psům

Hlouček lidí

- A Pes je přátelský, důvěřivý, sebevědomý, 100% pod kontrolou, bez náznaků agresivity
- B Pes je přátelský, bez náznaků agresivity, možnost submisivity, ale zůstává pod kontrolou
- C Pes je lekávy, snaží se vymanit či utéct z hloučku, hůře kontrolovatelný
- D Pes je agresivní

Reakce na běžícího člověka

- A Pes je pod kontrolou, sebevědomý, přátelský
- B Pes je pod kontrolou, lekne se, ale je zvědavý, bez náznaků agrese
- C Pes je bázlivý, hůře kontrolovatelný, pronásleduje běžce
- D Pes je agresivní, nekontrolovatelný

Reakce na invalidní vozík

- A Pes je přátelský, bez náznaku agrese nebo nechuti, sebevědomý, důvěřivý, pod kontrolou, vyhledává dotyky
- B Pes je přátelský, lehce nedůvěřivý, avšak bez náznaků agrese nebo silné nechuti
- C Pes je nedůvěřivý, bázlivý, vyjadřuje nechuť k dotykům, snaží se utéct
- D Pes je agresivní, štěká a vyjadřuje silnou nechuť k dotykům

Reakce na různých površích

- A Pes je sebevědomý, 100% pod kontrolou, klidný
- B Pes je lehce neklidný a rozrušený, zůstává však pod kontrolou (po chvíli se zklidní)
- C Pes je bázlivý, neklidný, není pod kontrolou

Konečný výsledek Prospěl
 Neprospěl

Podpis rozhodčího 1:

Podpis rozhodčího 2:

Simulace návštěvy u postiženého

- A Pes v klidu a trpělivě leží, nevadí mu dotyky, nesnaží se vstávat, je přátelský, pod kontrolou
- B Pes se občas převalí nebo vstane, poslechne však psovoda a opět si lehne, nevadí mu dotyky, zůstává pod kontrolou
- C Pes neustále vstává, snaží se vyhýbat dotykům, je bázlivý, kňučení či mručení jako projev nevole, hůře kontrolovatelný
- D Pes odmítá ležet, sedět či setrvat chvíli na daném místě, vrčí či se jinak agresivně vyjadřuje, není pod kontrolou

Přijímání pamlsků

ANO – NE

• Vstřícnost

ANO – NE

Ovladatelnost

- A Pes je ovladatelný
- C Pes je hůře ovladatelný
- D Pes je neovladatelný

Práce psovoda

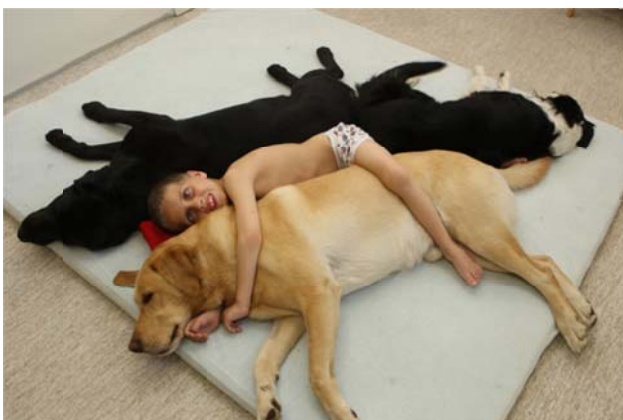
- A Psovod má dobrý vztah ke psu, komunikuje s ním a chválí ho, je to sehraná dvojice, příjemné vystupování
- D Psovod nemá ke psu dobrý vztah, používá nepřiměřených trestů, špatná

komunikace

Celkové hodnocení týmu:

Zdroj: <http://www.canisterapie.info/o-canisterapii/zkusebni-rad/>

Příloha 5 - Fotografie 1 - 3

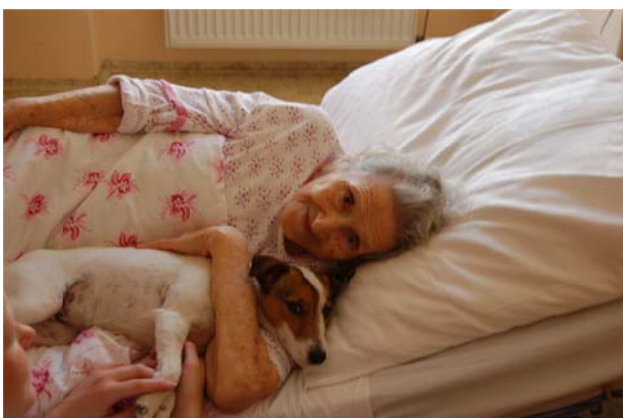
Fotografie 1 - ukázka polohování.

Zdroj: <http://www.mkuh.cz/fotos/b572dcbbfa336b35148b3f8b64a3af96.jpg>

Fotografie 2 - program Read 2 Dogs.

Zdroj: <http://www.petsastherapy.org/Visiting/Establishment/Read2Dogs.htm>

Fotografie 3 - Návštěvní program se seniory.

Zdroj: <http://www.canisterapie.cz/rs/prilohy/34/canisterapie-v-hospicu-sv-lazara4.jpg>

